

Naročnina mesečno 30 din, za inozemstvo 50 din — nedeljska izdaja celoletno 96 din, za inozemstvo 120 din. Ček. rač. Ljubljana 10.650 za naročnino in 10.349 za inserate. Podružn.: Jesenice, Kranj, Novo mesto.

Izključna pooblaščenka za oglaševanje italijanskega in tujega izvora: Unione Pubblicità Italiana S.A., Milano.

Izšla vsak dan zjutraj razen ponedeljka in dneva po prazniku.

Uredništvo in uprava: Kopitarjeva 6, Ljubljana. Redazione, Amministrazione: Kopitarjeva 6, Lubiana. Telefon 4001—4005.

Concessionaria esclusiva per la pubblicità di provenienza italiana ed estera: Unione Pubblicità Italiana S.A., Milano.

Abbonamenti: Mese Din 30; Estero, mese Din 50; Edizione domenica, anno Din 96; Estero Din 120. C. C. P.: Lubiana 10.650 per gli abbonamenti; 10.349 per le inserzioni. Filiali: Jesenice, Kranj, Novo mesto.

SCLOVENE

ITALIJA IN NEMČIJA V VOJNI S SOVJETSKO ZVEZO V nedeljo dne 22. junija so nemške, finske in romunske čete prestopile sovjetsko mejo

Rim, 23. junija. Ip. (Stefani). Italijanska vlada je včeraj obvestila sovjetskega poslanika, da se Italija od 5.30 dne 22. junija smatra v vojnem stanju z Zvezo sovjetskih socialističnih republik.

Berlin, 23. junija. Ip. Včeraj ob zori so nemške oborožene sile skupno s finskimi in romunskimi prestopile mejo Sovjetske zveze. Zgodovinsko odločitev je ob 5.30 po radiu objavil nemški propagand-

ni minister dr. Göbbels, ki je tedaj tudi prečital proglas nemškega državnega poglavarja in kanclerja nemškega naroda.

Bukarešta, 23. junija. Ip. Včeraj ob 3 zjutraj so romunske čete prestopile Prut.

Conducator general Antonescu je bil imenovan za vrhovnega poveljnika oboroženih sil. Mihael Antonescu je bil imenovan za začasnega predsednika vlade.

Hitlerjev razglas

Berlin, 22. junija. Is. Nemški propagandni minister dr. Göbbels je davi ob 5.30 iz propagandnega ministrstva prečital po radiu proglas vodje nemškemu narodu. Proglas se glasi:

Po dolgih mesecih molka, h kateremu so me prisilile hude skrbi, je danes končno napočil čas, ko lahko svobodno govorim. Dne 3. septembra 1939 je Velika Britanija napovedala Nemčiji vojno in s tem še enkrat poskusila onemogočiti konsolidacijo in obnovo Evrope. Pričela je borba z največjo silo, ki jo je kontinent kdaj imel. Na podoben način je Anglija nekoč znala povzročiti propast Španije. Na podoben način se je vojevala proti Nizozemski, enako se je pozneje vojevala proti Franciji s pomočjo vse Evrope. Na enak način sta se ob pričetku našega stoletja pričeli tudi obkoljevanje Nemčije in svetovna vojna v letu 1914. Nemčija je morala leta 1918 kloniti zaradi svoje notranje razgradenosti, posledice so bile strašne. Farizejsko so izjavili, da so segli po orožju zgolj v borbi proti cesarju in njegovemu režimu, toda čim je Nemčija odložila orožje, se je pričelo njeno sistematsko uničevanje. Ko je kazalo, da se bodo dobesedno izpolnile napovedi nekega francoskega državnika (ki je dejal, da je v Nemčiji 20 milijonov ljudi preveč), ki je napovedal nujnost prisilnega odseljevanja Nemcev zaradi lakote in epidemij, je nemški narodnosocialistični pokret pričel svoje delo za zedinjenje našega naroda in s tem za obnovo nemške države. Ta silni napor našega naroda, da se dvigne iz bede, v katero je bil pahnjn, se je razvijal v znamenju notranje obnove. Anglija spriči njega ni bila prizadeta, še manj ogrožena. Kljub temu se je takoj pričela zagrizena sovražna politika za obkolitev Nemčije in v židovskih, demokratskih, boljševiških in nacionalnih krogih se je zasnova zarota, ki je vsem nam dobro znana in ki naj bi bila preprečila ustvaritev nove nemške ljudske države ter poglajala Nemčijo znova v bedo in nemoč. Ta politika se je naperila tudi proti onim narodom, ki jim sreča ni bila mila in ki so bili prisiljeni z velikimi težavami služiti svoj kruh.

Se prav posebno so Italiji in Japonski oporekali ali prav za prav odrekli pravico, da bi bili deležni bogastev sveta, prav tako kakor Nemčiji. Jasnno je bilo, da so se te države med seboj zbližale in se združile v obrambni blok proti grozeči egoistični svetovni koaliciji plutokracij. Že leta 1936 je po izjavah ameriškega generala Wooda na seji parlamentarnega odbora Churchill izjavil, da je Nemčija postala premočna in da bi jo bilo treba uničiti. Poleti 1939 je Anglija smatrala, da je nastopil primeren trenutek, da prične premišljeno uničevanje Nemčije, in sicer z obsežno politično akcijo obkoljevanja. V ta namen je lažna propaganda pričela proglašati druge narode za ogrožene, da bi jih tako pridobila za angleške jamstvene in podporne obljube ter jih nazadnje poglajala v borbo proti Nemčiji prav na enak način kakor pred svetovno vojno. V času od maja do avgusta 1939 je Anglija na ta način uspelo sprožiti v svet trditve, da Nemčija neposredno ogroža Litvo, Latvijo, Estonko, Finsko, Besarabijo in Ukrajino. Del teh držav je dejansko skočil s tira in sprejel jamstvene obljube ter se uvrstil v novo obkoljevalno fronto proti Nemčiji.

Spričo teh okoliščin sem smatral za potrebnost, da po svoji vesti in zaradi zgodovinskega razvoja nemškega naroda odgovorim, da ne le demantiram prizadetim vladam lažne angleške trditve, marveč, da tudi pomirim najjačje silo na vzhodu. Zato sem podal svečane izjave o spoštovanju teritorialnih pravic in interesov te sile.

Posledice pogodbe s Sovjetsko zvezo

Narodni socialisti! Posledica pogodbe, ki sem jo želel in sklenil v interesu nemškega naroda, je bila huda, še prav posebno za Nemce, ki so živeli v teh deželah. Nad pol milijona tujerodnih Nemcev, sami mali kmetje, obrtniki in delavci, so bili prisiljeni, da od dne do dne računajo s tem, da zapuste svoje stare domačije in ubeže novemu režimu, ki je grozil, da jih bo pahnil vsak hip v najhujšo bedo, da jih bo prej ali kasneje popolnoma uničil. Tisoči Nemcev so

izginili. Bilo je nemogoče dobiti podatke o njihovi usodi ali tudi le o kraju, kjer bi se sedaj nahajali. Med njimi je tudi 160 nemških državljanov.

Kljub temu sem molčal. Moral sem molčati, ker sem želel, da dosežem dokončno pomirjenje in po možnosti trajen sporazum s to državo, toda že v času našega pohoda na Poljsko so sovjetski mogotci nenadno zahtevali tudi Litvo, čeprav je bilo to v nasprotju s pogodbo.

Nemška država nikoli ni imela namena zasedati Litve in ni niti nikoli pokazala ali obvestila litovsko vlado, da bi imela tak namen, marveč je celo odbila zahtevo litovske vlade, da bi nemške čete zasedle litovsko ozemlje, ker to ni bilo v skladu z nemško politiko. Kljub vsemu temu sem popustil napram tej novi ruski zahtevi, toda bila je dejansko šele pričetek vedno novih in stalnih izsiljevanj, ki so takoj nato tudi sledila. Zmaga na Poljskem, ki so jo dosegli izključno nemške čete, me je pripravila do nove mirovne ponudbe zapadnim silam. Mednarodni in židovski vojni hujskači so jo odbili. Razlog za to je treba iskati v okoliščinah, da je Anglija še vedno upala, da bo lahko ustvarila in postavila proti Nemčiji evropsko koalicijo, v kateri bi bila tudi Balkan in Sovjetska Rusija.

Zaradi tega so se v Londonu odločili poslati v Moskvo za poslanika Crippsa. Dobil je izrecno nalogo, da obnovi odnose med Anglijo in Sovjetsko Rusijo, da jih razvije v duhu angleških zasnov. Angleški tisk je od časa do časa poročal o razvoju te misije, razen če mu taktični razlogi niso narekovali opoznati molk.

Sovjetsko izsiljevanje

Dejansko so se že jeseni 1939 in spomladi 1940 pokazale prve posledice. Rusija se je pripravljala, da vojaško ne podjarmi le Finske, marveč tudi baltske države, in je smešno in lažno utemeljila svoje nepričakovano novo stališče, češ da mora zaščititi te dežele pred nekimi tujimi grožnjami in da mora te grožnje onemogočiti. Toda s tem ni bilo mogoče razumeti nič drugega, kakor da prihajajo grožnje do Nemčije. Zares ne bi mogla nobena druga sila prodreti v baltske države in pričeti vojne proti njim.

Toda še enkrat sem moral molčati, oblastniki na Kremlju pa so šli še dalje. Ko je Nemčija spomladi 1940 povsem v duhu tako imenovane prijateljske pogodbe pričela umikati svoje oborožene sile daleč od vzhodnih mej in je razgalila velik del svojih vzhodnih dežel, se je na drugi strani meja istočasno pričela zbirati ruska vojska v takem obsegu, da tega ni bilo mogoče drugače tolmačiti kakor za premišljeno ogrožanje Nemčije.

Kakor je osebnost Molotov takrat izjavil, je bilo že v februarju leta 1940 samo na ozemlju baltskih držav razvrščenih 22 rdečih divizij. Te čete niso mogle pomeniti nič drugega kakor demonstracijo sovražstva proti Nemčiji.

Zbiranje sovjetskih čet na Vzhodu

Medtem so naši vojaki v prvih dneh maja 1940 že predrlji francosko-angleško črto. Koncentracija ruskih sil na naših vzhodnih mejah pa se je postopno večala, tako da je postajala vedno bolj grozeča. Prve dni avgusta 1940 sem menil, da interesi države ne dopuščajo več, da bi še ne bilo treba poskrbeti za obrambo naših vzhodnih pokrajin, ki jih je vojna že tolikokrat opustošila.

Na ta način se je pričel tudi izpolnjevati namen, ki naj bi ga imelo angleško-sovjetsko sodelovanje, namreč ta, da bi se morale imobilizirati večje nemške sile na vzhodu, tako da nemško vrhovno poveljstvo, zlasti pa letalstvo ne bi moglo doseči radikalne zaključitve vojne na zapadu. To ni bilo v skladu samo s smotri angleške politike, marveč tudi z ruskimi, ker sta tako Anglija kakor Sovjetska Rusija počeli vse, da bi se vojna kolikor mogoče podaljšala, tako da bi Evropa nazadnje oslabela in omagala.

Ruski napad na Romunijo je imel prav tako namen, da bi se Rusija polastila važnega oporišča gospodarskega življenja, ki ni bilo pomembno le za Nemčijo, marveč za vso Evropo, ali pa da bi ga v danih okoliščinah vsaj uničila. Nemčija pa se je z neskončno potrpežljivostjo

prizadevala, da bi ojačila svoje trgovinske odnose s državami v jugovzhodni Evropi. Zato je bilo v njenem največjem interesu, da bi se te države v svojem notranjem državnem ustroju in glede na svoj notranji red konsolidirale. Vpad Rusije v Romunijo in grško-angleško zavzetništvo sta dejansko grozila, da v najkrajšem času spremenita ta evropski predel v bojišče.

Molotovljeva vprašanja

Proti našim načelom in našim običajem sem v odgovoru na nujni klic na pomoč, ki mi ga je poslala tedanja romunska vlada, ki je v ostalem doživela samo posledice svoje lastne krivde, svetoval iz same miroljubnosti, da popusti nasproti ruski zahtevi in izroči Besarabijo Rusiji. Vlada pa je smatrala, da lahko pred svojim narodom sprejme odgovornost le pod pogojem, da Nemčija in Italija zajamčita Romuniji, da se preostalo ozemlje ne bo še nadalje zmanjševalo. Stori sem to le s težavo. Toda če Nemčija za nekaj jamč, svoje jamstvo tudi izpolni. Mi nismo ne Angleži ne Židje. Do zadnjega trenutka sem mislil, da sem krenil po poti mira, čeprav sem osebnost moral sprejeti najresnejše obveznosti. Da bi dokončno dosegel rešitev teh problemov in jasno spoznal rusko stališče do Nemčije, a tudi spriči pritiska vedno večjih kontingentov sil na naših vzhodnih mejah, sem povabil gospoda Molotova, da je prišel v Berlin. Sovjetski zunanji minister je tedaj zahteval, da se Nemčija izrazi glede naslednjih štirih vprašanj:

1. vprašanje: Ali bi se nemško jamstvo izpolnilo tudi nasproti Sovjetski Rusiji, če bi napadla Romunijo? Moj odgovor: Nemško jamstvo je splošno in pomeni za nas absolutno obveznost. Rusija pa nam ni nikoli sporočila, da bi bila imela v Romuniji še kake druge interese razen onih, ki so se nanašali na Besarabijo. Ze severna Bukovina je bila zasedena proti mojemu pristanku. Nisem mislil, da bi mogla Rusija sedaj povsem nepričakovano Romuniji postaviti še nadaljnje zahteve.

2. vprašanje: Rusija se čuti ogroženo od Finske, zato se je odločila, da tega ne bo še nadalje dopuščala; ali bi bila Nemčija pripravljena Finski odrediti svojo pomoč in nemudno umakniti nemške čete, ki so na poti v Kirkenes?

Sovjeti in prevrat v Belgradu

Če pa je treba podati še poslednji dokaz, da se je med tem kljub vsem krinkam doseglo sodelovanje med Anglijo in Sovjetsko Rusijo, je bil ta dokaz podan z jugoslovanskim konfliktom. Ko sem se poslednjič poskušal ohraniti mir na Balkanu in sem v tesnem sodelovanju z Ducejem povabil Jugoslavijo, da pristane na trojni pakt, sta Anglija in Rusija skupno organizirali državni prevrat, ki je v eni noči vrzel vlado, pripravljeno za sporazum. Danes se lahko pove nemškemu narodu: Srbskega državnega prevrata proti Nemčiji niso organizirali izključno Angleži, marveč bistveno Sovjeti. Ker smo tudi zaradi tega še enkrat molčali, so šli sovjetski mogotci še korak dalje. Niso samo organizirali državnega prevrata, marveč so nekaj dni pozneje z ljudmi, ki so jim bili vdani, sklenili prijateljski pakt, ki naj bi opogumil Srbe, jih utrdil v njihovem odporu proti pomirjenju Balkana ter jih naščuval proti Nemčiji. To ni bila nikakrta platonska namera. Moskva je zahtevala mobilizacijo srbske vojske. Ker sem tudi še tedaj smatral za pametno, da ne spregovorim, so voditelji v Kremlju napravili še korak dalje. Nemška vlada ima danes dokumente v rokah, ki dokazujejo, kako je Rusija dala Srbiji, da bi jo dokončno pahnila v vojno, zagotovilo, da ji bo preko Soluna dobavila orožje, letala, strelivo in druge vojne potrebščine, ki naj bi jih uporabila proti Nemčiji, in to se je dogodilo prav v trenutku, ko sem japonskemu zunanjemu ministru Macuoki svetoval, naj vpliva na to, da bi se napetost med Rusijo in Japonsko popustila, ker sem še vedno upal, da bom tako lahko služil miru. Sele nagli prodor naših sijajnih divizij v Skoplje in padec Soluna sta prekrizala načrte angleško-sovjetske zarote, srbski letalski oficirji pa so zbežali v Rusijo in so bili tam sprejeti kot zavezniki. Zmaga Sil osi na Balkanu je onemogočila načrt, po katerem bi se morala Nemčija dolgo boriti na evropskem jugovzhodu, kar bi Rusiji omogočilo, da razvije svoje sile, da ojači svoje vojne priprave in da nato skupaj z Anglijo ter z ameriško podporo napade in pregaži nemško državo in Italijo.

Moskva s tem ni samo prekršila določb naše prijateljske pogodbe, marveč jo je prezirno izdala. In to se je zgodilo prav tedaj, ko so oblastniki v Kremlju licemersko do zadnjega trenutka izražali čustva miroljubnosti in prijateljstva kakor v primeru Finske in Romunije. Ves čas so objavljali znane navidežno nedolžne demantije, toda če so me vse do danes okoliščine prisilile k molku, je sedaj nastopil trenutek, ko bi pomnilo sleherno nadaljnje pričakovanje ne le hudo brezbrižnost, marveč naravno zločin nad

Moj odgovor: Nemčija na Finskem kakor že od nekdaj tudi sedaj nima nikakega političnega interesa. Nove ruske vojne proti malemu finskiemu narodu pa nemška vlada ne bi mogla dopustiti, ker se pač nikoli ne bi mogla prepričati, da bi lahko Finska mogla ograziti Rusijo. Predvsem pa ne maramo, da bi baltsko morje znova postalo vojno področje.

3. vprašanje: Ali bi Nemčija pristala na to, da bi sovjetska Rusija jamčila za Bolgarijo in poslala v ta namen tjia svoje čete, pri čemer pa nikakor nima namena, vse to zase izkoristiti, n. pr. na ta način, da bi odstavila bolgarskega kralja? Moj odgovor: Bolgarija je suverena država in ni mi znano, da bi sovjetsko Rusijo poslala za jamstvo, kakor je to storila Romunija nasproti Nemčiji. V ostalem bi se moral prej posvetovati s svojimi zavezniki.

4. vprašanje: Sovjetski Rusiji je nujno potreben prost prehod skozi Dardanele in zato zahteva za svojo varnost, da lahko zasede nekaj važnih oporišč na Dardanelah in na Bosporu. Ali bi bila Nemčija pripravljena sprejeti take zahteve? Moj odgovor: Nemčija je vsak čas pripravljena pristati na revizijo statuta o morskih ožinah v prilog državam ob Crnem morju. Nemčija pa ni pripravljena pristati na to, da bi Rusija zasedla nekaj oporišč v teh ožinah.

Narodni socialisti! Spričo vsega tega sem zavzel ono stališče, ki sem ga moral kot odgovorni vodja nemške države in kot zavezni zastopnik evropske civilizacije.

Posledica tega je bilo ojačeno politično delovanje proti Nemčiji. Najprej se je naperilo proti novemu romunskemu režimu, nato se je skušala porušiti bolgarska vlada s propagando. S pomočjo neodgovornih elementov romunske legije se je v Romuniji poskušal izvesti državni prevrat, ki naj bi pomenil padec generala Antonesca, ki naj bi ustvaril zmešnjavo, da bi se zrušil zakoniti red in tako Nemčija pripravila do izpolnitve svojih jamstev. Vendar sem menil, da lahko še molčim. Čim se je ta akcija ponesrečila, so se ruske čete v še večji meri pričele zbirati na nemški vzhodni meji. Okolpni in padalski oddelki so se v vedno večjem številu razmestili v nevarni bližini nemških mej. Nemški narod in vojska vesta, da še pred nekaj tedni na naši meji ni bilo nit ene naše motorizirane divizije.

nemškim narodom ali prav za prav nad vso Evropo.

Spopad na meji

Ob naši meji stoji sedaj 160 ruskih divizij. Že nekaj tednov se vrste prekrški naših mej, pa tudi mej na skrajnem severu in v Romuniji. Ruski letalci se nič ne brigajo za te meje, kakor da bi hoteli dokazati, da se že smatrajo za gospodarje teh dežel. V noči od 17. na 18. junij so ruske patrole zopet prodrle čez nemško mejo in jih je bilo mogoče pregnati šele po dolgem streljanju. Zato je sedaj že napočil čas, da se upremo tej zaroti židovskih in anglosaških vojnih hujskačev, ki so se pobratili s prav tako židovsko boljševiško centralo v Moskvi.

Obseg vojnega pohoda

Nemški narod! Ta trenutek se razvrščajo naše sile in ta razvrstitev je spričo svoje obsežnosti in množine tolikšna, da svet take doslej še ni videl. Skupaj s finskimi tovariši so se vojaki narviškega zmagovalca razvrstili na področju ob Severnem morju. Nemške divizije pod poveljstvom zavojevalca Norveške branijo finska tla skupno z boreci za finsko svobodo pod poveljstvom njihovega maršala. Od Vzhodne Prusije do Karpatov so se razvrstile vojske nemške vzhodne fronte. Na obrežju Pruta in ob spodnjem Dunavu vse do obale Črnega morja so se zbrali nemški in romunski vojaki pod poveljstvom generala Antonesca. Naloga te fronte torej ni več obramba posameznih držav, marveč varnosti Evrope in skupne rešitve.

Danes sem se torej odločil, da izročim usodo in bodočnost države in našega naroda našim vojakom. Naj nam Bog, kakor še nikoli, pomaga v tej vojni! — Adolf Hitler.

Hitlerjevo povelje vzhodni vojski

Berlin, 23. junija. Ip. Kancler Hitler je včeraj zjutraj objavil posebno povelje na vojske vzhodnega bojišča. To dnevno povelje zaključuje Hitler s temi besedami:

Nemški vojaki! Podajate se v ostro usodopolno borbo. Usoda Evrope, bodočnost in obstoj nemške države so sedaj izključno v vaših rokah. Naj nam vsem v tej borbi pomaga ljubi Bog!

Vojno poročilo štev. 383

Letalski boji nad Malto in Sredozemskim morjem

Črn dan angleškega letalstva

Rim, 23. junija. Ip. Uradno poročilo glavnega stana italijanskih Vojnih Sil se glasi: Med letalskimi boji nad Malto so italijanski lovci sestrelili sovražno letalo vrste »Hurricane«.

Naša lovka letala so prestregla na srednjem delu Sredozemskega morja angleška letala. Letalo vrste »Blenheim« je bilo sestreljeno, dve letali iste vrste pa so sestrelili protiletalski topovi italijanskih torpedovk.

Severna Afrika: Letalstvo osi je še naprej bombardiralo naprave za oskrbovanje, postojanke in skladišča v Tobruku. Angleška letala so znova priletela nad Benghazij.

Vzhodna Afrika: Ofenzivni napad čet posadke v Uolsefti (Gondar), je pogljal v beg močne sovražne oddelke.

Italija se že 23 let bojuje proti boljševizmu

Rim, 23. junija. Ip. Italijanski listi izhajajo po nedelji v ponedeljek opoldne. Zato šele danes pod velikanskimi naslovi objavljajo poročila o vojni med Osi in Sovjetijo in pri tem poudarjajo, da gre zlasti za vojno proti boljševizmu. Boljševizem se je pripravil na napad proti Italiji in Nemčiji in sedaj bo dobil odgovor z orožjem.

Listi poudarjajo v svojih člankih, da so se finske in romunske sile priključile nemškimi silam in da napredujejo, potem ko so zlomile sovražni odpor.

»Piccolor« piše, da ni treba podčrtavati, kaj mislijo o vojni proti Sovjetiji fašisti, kajti že pred 23 leti je fašizem prvi pograbil za orožje v boju proti rdečemu nasilju. »Messaggero« piše, da so intrige Sovjetije na Balkanu bile zlasti naperjene proti Italiji, sedaj pa se je izkazalo, da se je Churchillova Anglija priključila Stalinovi rdeči

Prva poročila z vzhodnega bojišča

Berlin, 23. junija. Ip. Kakor se je izvedelo iz pristojnega vira, so večeraj zjutraj ob 3.05 oddelki pehote brez vsake topniške priprave izvedli napad na meji vzhodne Prusije. Nemška pehota je začela z napadom tako, da je vrgla v boj težko orožje. Napad so podpirali oddelki pionirjev, katerim se je posrečilo rešiti glavne mostove za prehod.

Neka priča opisuje napad in pravi, da se je začel ob zori in sicer hkrati z letalskimi in pehotnimi oddelki. Ogromna nemška vojska se je premaknila naenkrat. Nemška motorna vozila so napredovala proti sovražniku v obliki četverokotov. Ponoči so boljševiki še vročično utrjevali svoje postojanke v luči žarometov. Nemške čete so jih presenetile z napadom in so prebile vso sovražno črto. Samo tam, kjer so bile utrdbe izredno močne, je bila potrebna topniška priprava.

Berlin, 23. junija. Ip. DNB objavlja, da so v noči od sobote na nedeljo nemška bojna letala ob vzhodni angleški obali potopila dve trgovski ladji s skupno 7.000 tonami. Letala so vrgla bombe iz višine komaj 30 m in angleški ladji sta bili zadeti v polno in uničeni.

Napad strmoglavcev na rusko letališče

Berlin, 23. junija. — Poročnik Rajmund Schultz je dal za tiskovno službo poročilo o nekem silovitem napadu, ki ga je izvedlo veliko število nemških strmoglavcev »Stuka« na neko rusko letališče. Schultz, ki je opazoval ta napad iz svojega letala, pripoveduje, da so sedaj že v polnem teku boji na vseh frontah. Med drugim piše, da je na več mestih jasno slišati streljanje nemškega topništva. Tu in tam se vidijo veliki požari. Ognjeni zublji in oblaki dima se dvigajo nad obširnimi gozdovi in močvirji. Zdi se, da so vsi zapuščeni in prazni. Naenkrat se pokaže neko letališče, na katerem je nekaj barak, po letališču pa so razvrščene dolge vrste bojnih letal. Nekateri vojaški, oboroženi s puškami, hodijo po letališču, ko se naša letala hitro spuščajo. Presenečeni zaradi našega bliskovitega nenadnega napada so se vojaški razbožali v barake, naši strmoglavci pa so začeli spuščati bombe. V trenutku je bilo veliko letališče zavito v oblake dima in ognja. Nič več se ne vidi. Protiletalska obramba je začela grozovito streljati, pa je hitro nehala. Napad je popolnoma uspel. Skupina strmoglavcev se je po izpolnjeni nalogi vrnila nepoškodovana v svoja oporišča.

Na vzhodu se bojujejo sveže nemške sile

Berlin, 23. junija. Ob priliki prodiranja nemške vojske na vzhod poročila nemški poročevalski urad DNB, da se Nemčija pripravlja v gigantski borbi proti silam SSSR vreči v napad znatne sile, ki se še niso borile na nobeni fronti. Suhozemska armada, ki je že prestala slavne izkušnje in pa pomorske sile so se spustile v borbo že prvega dne. Nadalje so bili značilni za začetek vojne obširni letalski napadi na vseh frontah. Nemško letalstvo je v ponovnih valih napadlo letališča, koncentracije čet in pa obrambne priprave in je povsod doseglo velike uspehe. Finske čete, ki se bore ob strani nemških čet, so se z velikim elanom vrgle v borbe na severu, na jugu pa se je spustila v boj z močeno vno romunska vojska.

Sovjetske letalske izgube

Berlin, 23. junija. Ip. V nedeljo 22. junija zjutraj je nad vzhodno Prusijo priletelo devet »sovjetskih bombnikov vrste »Martine«, od tega pa jih je bilo prav hitro sestreljenih sedem. Isti dan je 33 sovjetskih letal napadlo vojne naprave na Poljskem, nemška letala pa so sestrelila razen dveh vsa sovjetska letala.

diktaturi. »Popolo di Roma« piše, da se je začela velika borba za rešitev sveta.

Berlin, 23. jun. Ip. Nemški narod je z največjim zadovoljstvom sprejel novico, da se je Fašistična Italija priključila Nemčiji v njenem velikanskem boju, ki naj postavi nove temelje za evropski red. To razpoloženje nemškega javnega mnjenja tolmači nemški tisk, ki s pristranskimi članki pozdravlja sklepe Rima.

Ukrajina – gospodarsko srce Sovjetske zveze

Rim, 23. junija. Ip. V tukajšnjih gospodarskih krogih poudarjajo velik pomen in daljnosežne pretrese, ki jih utegne imeti nagel nemški pohod v Ukrajino. Ukrajina predstavlja s poljedelskega in industrijskega stališča gospodarsko srce Sovjetske Zveze. Ukrajina sama prideluje 33% ruskega žita ter 23% sladkorja iz pese. Iz Ukrajine dobivajo Sovjeti 50% svojega premoga ter 63% železne rude. V Ukrajini izdelujejo 43% ruskega jekla, 48% litega železa, 42% aluminija ter 55% mangana. Iz teh števil je razvidno, kako odločilnega pomena za usodo Sovjetske Zveze bi bilo, če bi nadzorstvo in izkoriščanje tega bogastva prešlo v nemške roke.

Rim, 23. junija. Ip. Londonski radio je snoči dejal:

Nekateri Angleži bi si radi meli roke zaradi vojne med Osi in Rusijo. Toda če pogledajo natančneje, bodo opazili, da položaj ni tako rožnat, kakor bi se zdelo na prvi pogled. Angleži prepogosto pozabljajo, da ima Nemčija štirikrat toliko ladjedelnic kakor Anglija. V Rusiji pa lahko dobi premoga, železa, jekla, petroleja in mangana. Vojna z Rusijo bi utegnila spraviti Os v položaj, da bi lahko tekmovala z industrijo Amerike in angleškega imperija. Nobena vojna ni bila bolj navezana na industrijo in na surovine, kakor sedanja. Zmaga nad Rusijo bi dala Osi možnost, da vrže vso svojo težo na Anglijo.

Bolgarija ukine diplomatske zveze z Rusijo

Sofija, 23. jun. Ip. Bolgarski listi objavljajo na prvih mestih poročila o zgodovinski odločitvi Osi, da se skupno s Finsko in Romunijo vojaško nastopi proti Sovjetski zvezi, da bi se tako preprečilo, da bi Moskva boljševizirala svet. Listi zelo močno podčrtavajo, da se tudi Italija ematra v vojni s Sovjetsko zvezo in poudarjajo, da je bila prav fašistična revolucija prva med revolucijami nove Evrope, ki je dvignila zastavo proti boljševizmu.

Hitlerjevo odkritje, da je Sovjetska zveza hotela vojaško zasesti tudi Bolgarijo, je izzvala med javnim mnenjem veliko nerazpoloženje. Bolgarska vlada je že ob svojem času odločno odbila sovjetsko ponudbo, da bi se sklenila med Bolgarijo in Sovjetsko zvezo prijateljska pogodba o medsebojni pomoči. To ponudbo je prinesel iz Moskve v Sofijo glavni tajnik sovjetskega zunanjega ministrstva Soboljev že lansko leto. Bolgarska vlada je tedaj pravilno sodila, da je Sovjetska zveza

na ta način hotela uničiti neodvisnost Bolgarije. Neodvisnost Bolgarije pa je bila napoti sovjetskemu razmahu, ko se je Rusija hotela razmahniti do jadranske obale, kjer je čakala Jugoslavija. Kakor se je snoči izvedelo, bodo vsak čas prekinjene diplomatske zveze med Bolgarijo in Sovjetsko zvezo.

Sofija, 23. junija. Ip. Izvedelo se je, da je bila včeraj bolgarska vlada sklicana na izredno sejo.

Odmev v Švici:

Os se bojuje za Evropo

Bern, 23. junija. Ip. Švicarski listi objavljajo pod velikimi naslovi poročila o vojni med Nemčijo in njenimi zavezniki ter Sovjetijo in podčrtavajo, da je križarska vojna proti Sovjetiji dokaz, da se Os bojuje za Evropo. Listi tudi podčrtavajo, da se je Italija odločno in jasno postavila ob stran svoje zaveznice.

Madžarska zvesto na strani Osi

Budimpešta, 23. junija. Ip. Madžarska je sprejela z velikimi simpatijami novico, da se je tudi Italija pridružila križarski vojni proti barbarskemu boljševizmu. Madžarska vlada je ukrenila vse potrebno, da bi preprečila sleherni presenečenja in so že izdali odredbe za letalsko nevarnost in vojni minister je predpisal določila o zatemnitvi. Že v letu 1919. se je Madžarska pod Mortijevim vodstvom dvignila proti boljševškemu režimu Bela Kune, ki ga je sicer pred nekaj leti dal Stalin ubiti. Madžarska pa v tem trenutku tudi s simpatijami spremlja boj Finske, kajti vezi med Madžarsko in Finsko so bile vedno prisrčne.

Sovjetsko poslanstvo v Atenah ukinjeno

Atene, 23. junija. Ip. Sedež sovjetskega poslanstva v Atenah je bil ukinjen. Poslanik Ivanovič Lazarev je z osebjem poslanstva pred štirimi dnevi v avtomobilu zapustil Grčijo in odpotoval v Rusijo čez Turčijo.

Japonski zunanji minister pri cesarju

Tokio, 23. jun. Ip. Zunanji minister Macuoka je bil včeraj sprejet pri cesarju in mu je poročal o izbruhu sovražnosti med Nemčijo in Sovjetsko zvezo. Malo prej je zunanji minister sprejel poročilo japonskega veleposlanika iz Berlina Oshima, ki je poročal o razlogih sovražnosti med Nemčijo in Sovjetsko zvezo.

Zunanji minister je bil sprejet pri cesarju ob 17.30 in je zapustil cesarsko palačo ob 18.30. Takoj nato je zunanji minister sprejel nemškega veleposlanika Otta, s katerim se je pogovarjal polduro uro.

Tokio, 23. junija. Ip. Narodna stranka TO-HOKAI je objavila proglas na japonski narod,

Turčija proglasila nevtralnost

Ankara, 23. junija. Ip. Anatolska agencija objavlja naslednjo uradno izjavo:

Upoštevač položaj, ki je nastal zaradi vojne med Nemčijo in Sovjetsko zvezo, je vlada turške republike sklenila proglasiti nevtralnost Turčije.

Ankara, 23. junija. Ip. Zunanji minister Saradzoglu je sprejel dopisnike tujih listov, katerim je med drugim napovedal, da bo prav kmalu podpisana trgovinska pogodba z Nemčijo. Minister je dodal, da bodo zveze med Turčijo in Nemčijo v bodočnosti še bolj poglobljene in razširjene.

Svarilo pred padalci

Berlin, 23. junija. Ip. Nemško vojno poveljstvo je opozorilo prebivalstvo, da bodo sovražni padalci skušali pristajati na ozemlje, kjer so boji in pa tudi v ozadju, da bi izvajali sabotažna dejanja in da bi razdirali javne naprave. Prebivalstvo je povabljenno, da naj sodeluje z oblastmi in prepreči take poskuse. Ni izključeno, da bo sovražnik nosil civilno obleko in da se bo posluževal židov in tistih Poljakov, ki govorje nemščino.

Evharistični kongres v Ameriki

Mineapolis, 23. junija. Ip. Deveti evharistični ameriški narodni kongres bo v torek v Mineapolisu. Glavna slovesnost se bo vršila na stadionu, kjer je prostora ja 125.000 oseb.

Maršal De Bono v Zadru

Zader, 23. junija. Ip. Maršal Italije Emilio De Bono je včeraj prebil ves dan med italijanskimi četami v Zadru, ki so tekom raznih prireditve nudili slajzen dokaz svoje vojaške, fizične in duhovne pripravljenosti.

Ljubljanski župan v Trstu

Trst, 23. junija. Ip. Včeraj sta prišla v naše mesto ljubljanski župan dr. Jure Adlešič in podžupan dr. Vladimir Ravnihar in druge osebnosti, ki bodo danes na slovesen način izročile občini v Trstu slike Janeza Krstnika Tiepola, ki so jih med svetovno vojno iz Trsta prenesli v Ljubljano. Na postaji je ljubljanske goste sprejel župan Trsta, ki jim je zaželel dobrodošlico in ugledni gostje so se podali v prefekturo in v Fašistični dom ter si ogledali znamenitosti mesta.

Nemško vojno poročilo

Berlin, 23. junija. Ip. Na vzhodu se boji vojsko in letalstva proti rdeči armadi po načrtu in uspešno nadaljujejo. Na Vzhodnem morju so hitri čolni vdrl v sovjetske obrežne vode in potopili obrežno stražarsko ladjo in štiri sovražne trgovske ladje s skupno 5950 tonami.

Na Črnem morju je bil mešani nemško-romunski oddelki lahkih pomorskih sil pri nekem izvidniškem sunku brezuspešno obstreljevan od sovjetskih baterij.

V boju proti Veliki Britaniji so podmornice v severnem Atlantiku in zahodno od Afrike potopile šest sovražnih trgovskih ladij s skupno 26.500 tonami. Letalstvo je na morju okoli Anglije uničilo tri tovorne ladje s skupno 11.000 tonami, dve veliki trgovski ladji pa sta zadeli dve težki bombi.

Bojna letala so ponoči napadla pristaniške naprave ob izlivu Temze, letališča na severnem Škotskem in vojaške cilje na angleški jugovzhodni obali. Pri dnevnem poletu posameznih angleških bojnih letal v zaščiti lovcev nad Rokavskim prečvom je bilo v letalskih bojih sestreljenih enajst

letal od protiletalskih topov, neka stražarska ladja pa je sestrelila dve angleški letali.

V severni Afriki so včeraj nemška in italijanska letala napadla sovražne postojanke in skladišča pri Tobruku. Pri obrambi pri Sollumu od 15. do 17. junija je bilo uničenih 237 angleških tankov. Poleg tega pa smo zaplenili 12 tankov, deset topov, 74 tovornih avtomobilov in mnogo orožja in streliva. Ujetih je bilo več 100 Angležev.

Močnejša skupina nemških letal je v noči na 23. junij bombardirala angleško oporišče Aleksandrijo z bombami vseh vrst. V pristanišču je nastala škoda velika. Angleška bojna letala so ponoči manjšo skupino rušilnih in zažigalnih bomb metala na zapadne nemške pokrajine. V Bremenu in drugih krajih je nastala škoda na poslopih v stanovanjskih predelih. Nemški lovci in protiletalsko topništvo je sestrelilo tri angleška letala. Rdeče letalstvo je s slabimi silami metalo v vzhodni Prusiji bombe, ne da bi doseglo kakšne uspehe. Podpolkovnik Molders je včeraj dosegel svojo 72. letalsko zmago.

v katerem ga opozarja, da se Italija in Nemčija, ki sta zaveznici Japonske, vojskujeta proti Sovjetiji. Japonska bi morala sedaj takoj začeti s premikanjem vojne mornarice proti Angliji, ki je v sovjetski zvezi našla novo zaveznico.

Tokio, 23. junija. Ip. Snoči se je zunanji minister Macuoka podal k predsedniku vlade princu Konoju, da bi se z njim posvetoval o japonskem stališču v zvezi z vojno med Nemčijo in Sovjetsko zvezo. Pred tem pa je predsednik vlade sprejel generala Sosukija, ki je predsednik vladnega odbora za načrte.

Pokrajinski sosvet sklican za sredo

Visoki Komisar je sklical pokrajinski sosvet, ki se sestane v sredo 25. t. m. ob 10.30.

Podaljšanje policijske ure

Visoki Komisar za Ljubljansko pokrajino, na podlagi komisariatskih naredb z dne 29. aprila 1941-XIX, št. 13, in z dne 15. maja 1941-XIX, št. 25, odreja:

Cl. 1. Čas, v katerem je dovoljen promet v Ljubljanski pokrajini, se spreminja takole: od 5 do 0.30 v ljubljanski občini, od 5 do 23.30 v ostalih občinah.

Cl. 2. Policijska ura javnih obratov se podaljšuje do 24 v ljubljanski občini in do 23 v drugih občinah.

Cl. 3. Člen 1. in prvi odstavek 2. člena komisariatske naredbe z dne 15. maja 1941-XIX, št. 25, se s tem razveljavljajo.

Cl. 4. Ta naredba stopi v veljavo s dnem 23. junija 1941-XIX.

Ljubljana, 21. junija 1941-XIX.

Visoki Komisar: Emilio Grazioli.

Opozorilo lastnikom vrednostnih papirjev

S kraljevo uredbo z dne 2. junija 1941-XIX, s katero je bila odrejena zamenjava dinarjev v lire, je bila naložena imetnikom vrednostnih papirjev, izdanih v kr. Jugoslaviji po državi ali z državnim jamstvom, po javnih ustanovah ter zemljiških, kmetijskih in kreditnih zavodih, dolžnost, da izročijo te papirje v poseben polog pri kakem denarnem zavodu njihovega zaupanja, in sicer na račun, ki je podrobno naveden v omenjeni naredbi.

Ta dolžnost zadeva tudi skrbnike tuje imovine, predvsem varuhe, očete, skrbnike itd., v kolikor bi se taki vrednostni papirji iz kakršnegakoli razloga nahajali v njihovih rokah.

Opozarjajo se na dolžnost te položbe, ki jo morajo izvršiti do vstetega 26. junija 1941. Umestno je, da o položitvi obvestijo tudi pristojno varstveno oziroma skrbstveno sodišče.

Navodila za porabo živilskih nakaznic

Po nalogu Prehranjevalnega zavoda Visokega Komisariata za Ljubljansko pokrajino so bile v soboto 21. junija t. l. uvedene živilske nakaznice za moko, kruh, riž in testenine.

Za nabavo in rabo živilskih nakaznic daje mestni preskrbovalni urad sledeča navodila:

1. Vsak državljan, ki stalno prebiva v ljubljanski občini, dobi živilsko nakaznico, ki daje pravico do mesečne nabave 6 kg krušne moke ali 7.50 kg kruha, 1 kg testenin in 1 kg riža pri svojem trgovcu na podlagi dosedanjega popisa in prijav.

Kdor še ni prijavljen, oziroma iz katerega koli vzroka ni prejel živilske nakaznice, naj jo dvigne v mestnem preskrbovalnem uradu, Mestni dom, II. nad., od 8 do 14 od 23. junija dalje.

Pridelovalci žita z družinami in njih posli ter oni, ki imajo zalogo moke pa bodo imeli pravico samo na 1 kg riža mesečno.

2. Vsi lastniki živilskih nakaznic morajo takoj po prejemu živilske nakaznice izročiti svojo mo trgovcu za mesec julij vse tri naročilne listke, ki so na desni strani karte označeni kot »listek za zapis«, in sicer za riž, testenine, moko ali kruh.

3. Trgovci morajo predložiti preskrbovalnemu uradu do 25. junija naročilne listke, ki so jih odrezali od živilskih nakaznic.

Vsak državljan se mora strogo in vestno držati gornjih navodil.

Vsaka zloraba bo strogo kaznovana.

V Ljubljani, dne 22. junija 1941.

Mestni preskrbovalni urad.

Eksc. Visoki Komisar Grazioli obiskal Dolenjsko

Ljudstvo mu je povsod priredilo lep sprejem in mu ponovilo svojo zvestobo in vdanost v okviru rimskega imperija

Ljudstvo v Kočevju navdušeno pozdravlja Ekselenco Visokega Komisarja Emilia Graziolija

Ljubljana, 23. junija.

Kmečko prebivalstvo nove pokrajine med Sodražico in Metliko je včeraj s preprostimi, a občutenimi manifestacijami ponovilo Visokemu Komisarju Eksc. Grazioliju svojo zvestobo v okviru Fašistovske Italije.

Eksc. Grazioli je porabil praznični dan in je dopoldne in popoldne prebil med ljudstvom, da bi stopil v stik s novimi italijanskimi državljani, ki so mu s ganljivim poudarkom izkazali svojo vdanost.

Visoki Komisar Eksc. Grazioli je odšel iz Ljubljane ob osmih. Spremljali so ga konzul De Turris, kvestor gr. uff. Messana, karabinjerska majorja Lombardi in Cavallero, načelnik tiskovnega urada Comm. Tigoli, posebni tajnik dr. Ruffini, pokrajinski tajnik Dopolavora dr. Liberati.

Po vseh vaseh in vasih prelepe poti so pla-palale tribarvnice, ceste pa so bile prepete z napi-si v slavo Duceja in zmagi.

Ducejevega doposlance v Sloveniji je v So-dražici sprejelo vse ljudstvo in krajevne oblasti,

razporejene ob cesti. Pozdravili so ga ponovni vzkliki »živio« in podarjeno mu je bilo cvetje. Po kratkem postanku je nadaljeval pot v Ribni-co, kjer sprejem ni bil nič manj navdušen.

Prijazno mestce mu je poslalo nasproti vse svoje šolarje. Eksc. Grazioli je šel med gostimi množicami ljudstva k pregledu bataljona 2. grena-dirskega polka, ki mu je izkazal službene časti, potem pa se je podal na trg, kjer so mu predsta-vili vse krajevne oblasti. Potem je med veliko pozornostjo spregovoril ljudstvu in zagotovil, da bo Italija dala blagostanje in delo, spoštovala vero, jezik in navade dežele, kakor je obljubil Duce.

Takoj nato je obiskal cerkev ter sedeže javnih uradov. Med novimi živahnimi pozdravi je zapu-stil Ribnico.

Nato je nadaljeval pot proti Kočevju, industrij-skemu mestecu, skritem v morju gozdov. Vse pre-bivalstvo se je razporedilo ob strani glavne ceste, da pozdravi visokega dostojanstvenika. Med ljud-stvom so bili tudi tržaški skvadrasti, ki so mu iz-rekli prvi pozdrav ter zastopstvo Nemcev v rjavih

srcah. V pisano sliko so skupine žena v narod-nih nošah vnašale žive barve.

Na krajevnem poveljstvu je Eksc. Graziolija sprejel poveljnik XIX. Armadnega zbora Eksc. Ro-botti, polkovnik Barbieri, poveljnik II. grenadir-skega polka ter polkovnik Luridiana.

Z njim in z vsem polkom se je udeležil v ta-boru maše. Polk je potem zapel sardinsko himno, himno Imperija »Giovinezza«. Po maši se je po-klonil zastavi II. polka, pri katerem je v svetovni vojni služil kot stotnik.

Po paradi tega polka je Eksc. Grazioli spre-jel župane iz okraja, višjo duhovščino, zastopnike nemške narodnostne skupine ter zastopnike de-lavstva.

Opoldne se je ustavil v grenadirski vojašnici, kjer ga je navdušeno pozdravil poveljnik polka, Eksc. Grazioli pa mu je odgovoril s ponosnimi besedami.

Poslednje razdobje dneva je prebil v Metliki. Vse prebivalstvo se je zbralo na trgu z mladino, občinsko godbo in gasilci na čelu, v sredi pa je bil bataljon 23. pehotnega polka. Zupan je Viso-kega Komisarja pozdravil v imenu mesta, nato je Eksc. Grazioli stopil na oder ter še enkrat po-udaril blagohotna čustva, ki navdihujejo fašistov-sko Italijo z ozirom na slovensko prebivalstvo. Potem se je udeležil odkritja dveh spominskih plošč, postavljenih v spomin prihoda italijanskih čet v Metliko, ena plošča v italijanščini, ena v slo-venščini. Nato se je udeležil mimohoda veliča-stnega bataljona in odšel na okrajno poveljstvo, kjer mu je župan poklonil umetniški kipec iz bron-a, predstavljajoč Zmago s krili. Pri tem je izre-kel nekaj toplih besedi.

Nato je Eksc. Grazioli odšel v cerkev, kjer se je udeležil Te Deuma, na občini pa je pri-srčno sprejel oblasti in zastopnike ljudstva. Pred odhodom iz Metlike, ki ga je še enkrat navdušeno pozdravila, je obiskal gledališče ter se čez Novo mesto vrnil v Ljubljano ob 19.

Šport

Nedeljski nogomet

Pokalno tekmovanje gre h koncu. V nedeljo je bila odigrana prva polovica polfinala. Obe tekmi sta se končali tako, kakor smo pričakovali. Zmagala sta močnejša kluba, oba s prav visoko razliko, tako da tudi za drugi del polfinala ni pričakovati več nobenega presenečenja.

Hermes — Slavija 8:2 (2:2). Tekma je bila na Hermesovem stadionu. V prvem polčasu je bila igra začudo odprta, Hermes kljub vsem naporom ni mogel naprej. Toda oster tempo je bil za Sla-vijo usoden, povrh pa njeni igralci niso navajeni na tako obsežno igrišče. Tako je potem postal Hermes v drugem polčasu gospodar položaja ter je po mili volji zabijal gole. Tekmo je sodil g. Pušenjak.

Ljubljana — Mars 6:2 (2:1). Tudi ta tekma, ki se je vršila popoldne na igrišču Ljubljane, je nudila podobno sliko, kakor srečanje med Herm-esom in Slavijo. V prvem polčasu se je Mars kre-pko upiral, v drugem pa odrekel, kar je Ljubljana dobro izrabila. Zal se je med tekmo dogodilo več incidentov, ki so prekoračili meje športne dostoj-nosti, zaradi česar je moral sodnik g. Camernik nekaj igralcev izključiti.

Na juniorskem tekmovanju za prvenstvo je bilo spet živo in zanimivo. Ljubljana je v nedeljo premagala Slavijo 2:1, Mars Grafiko 5:2, Hermes pa Jadran 4:2.

V Mostah turnirja niso končali. Moščani so priredili v nedeljo domačo zabavo — nogometni turnir, na katerega so povabili reprezentanco vo-jaske garnizije, SK Grafiko in SK Svoboda. Naj-prej so nastopili vojaki proti Grafiki. Tekma je ostala neodločena 1:1. Z žrebom je Grafika izpadla iz turnirja. V drugi tekmi sta igrala Svoboda in Moste ter so Moščani zmagali 6:1. Nato sta se to-lažila oba premaganka ter je Svoboda premagala Grafiko 6:1. Na koncu sta se srečala oba zmago-valca — vojaško moštvo in Moste. Igra pa se je komaj začela, pa je že bila prekinjena z rezulta-tom 1:1. Prav škoda je, da se turnir ni končal. Zanimanje za prireditve je bilo veliko.

Romanoni — italijanski prvak. Na teniških tekmah v Modeni so sodelovali najboljši italijan-ski tekmovalci. Prvi je bil Romanoni, ki je pre-magal Canepela 6:2, 6:2, 3:6, 6:3. Italijanski te-nis bodo zastopali v srečanju z Madžari v borbi za rimski pokal, ki bo te dni, sledeči: Romanoni, Pucelli, Canepela, Sada, Cucelli ter para Del Bel-lo in Sada—Bossi ali Canapele—Romanoni. Po borbi z Madžari bo sledilo srečanje z Nemci in sicer prav tako v Rimu.

Gospodarstvo

Določbe glede imovine ameriških državljanov v Italiji

Poročali smo že na kratko o blokiranju imo-vine ameriških državljanov v Italiji, ki veljajo tudi za ljubljansko pokrajino. V glavnem pravijo določila o tem takole:

1. Osebam, ki so italijanski državljani in ki bi po kakršnem koli naslovu dolgovale denarne zneske ameriškim državljanom, ne glede na to, kje so, se ta plačila prepovedujejo, prav tako tudi izročitev vrednostnih papirjev, vrednot ali druge imovine. Ta prepoved velja tudi za tujce, ki pre-bivajo v Italiji, glede vrednot, ki jih imajo na ozemlju države. Prepoved ne velja za osebe z italijanskim državljanstvom, ki bivajo v USA.

2. Vsakršna odredba ameriških državljanov glede terjatev in imetij in nepremičnin je pravno nična.

3. Italijanski državljani morajo (tudi pravne osebe in nejuridične ustanove), ki prebivajo na ozemlju države, predložiti najbližji podružnici Banca d'Italia pismeno prijavo dolgov, in to tudi, če so dolgovni nelikvidirani ali neizterljivi, nasproti osebam, ki so ameriški državljani. Tako prijavo morajo predložiti tudi osebe katerega koli državljanstva glede vsega imetja državljanov USA, če so pri njih na ozemlju države in glede dolgov pri teh osebah. Prijavo je vložiti v 20 dneh od uveljavljenja tega ukaza. Določbe ne veljajo za državljane USA, ki imajo na dan tega ukaza bi-vališče v Italiji. V primerih dokazane potrebe ali iz drugih posebnih razlogov se smejo dovoliti izplačila ali opraviila tudi v nasprotju z določba-mi tega ukaza. Nadalje določa zakon kazni za prekršitelje teh predpisov.

Italijanske državne finance. Po uradnih po-datkih je izkazal končni obračun za finančno leto 1938—1939 (torej od 1. julija 1938 do 30. junija 1939) (dohodok 30.592 milij. lir, izdatkov pa 42.627 milij. Ostanek 12.035 milij. lir je bil po-krit s posojili.

Električni tok na Štajerskem. Šef civilne uprave za Spodnje Štajersko je dne 6. junija izdal odlok, s katerim ureja preskrbo z električnim tokom in plinom. V ta namen je zaplenjeno vse premoženje (premično in nepremično) v korist Reichsgaua Steiermark naslednjih tvrdk: Električ-na centrala Fala, Trboveljska premožkopna druž-ba, Državni premožkopnik Velenje in Kranjske deželne elektrarne. Iz teh tvrdk je nastala javno-pravna korporacija »Energieversorgung Südsteier-mark« s sedežem v Mariboru (Preskrba Južne Šta-jerske s tokom).

Spremembe pri zavarovalnici »Croatia«. Vpo-kojena sta glavni ravnatelji Mihovil Nikolič in nje-gov namestnik Josip Cepelič, postavljeni pa sta za glavnega ravnatelja Rudolf Sablič, dosedanji ravnatelj, za namestnika pa dosedanji uradnik Ferdo Pavkovič.

Zvišanje radijske naročnine na Hrvaškem. Pošto ravnateljstvo v Zagrebu sporoča, da je zvišana mesečna radijska naročnina na Hrvat-skem od 25 na 30 din, ker bodo dobivali naroč-niki za to povijanje naročnine zastoj tednik »Hrvatski radio-list«.

Novi hrvaški bankovci se izdelujejo v Nem-čiji. Prva pošiljatev bankovcev za 100 kun (sto din) je že prispela v Zagreb.

Zedinjena zavarovalna družba je prenesla svoj sedež iz Belgrade v Zagreb.

Uvoz praštev iz Madžarske na Hrvaško. Na osnovi začasnega trgovskega sporazuma bo Ma-džarska dobavila Hrvatski 5.000 pitanih praštev.

Zitni monopol bo uveden na Hrvaškem.

Riž iz Italije za Hrvaško. Prispela je količi-na 7 vagonov riža iz Italije za Hrvaško.

Cene volne na Hrvaškem. Najvišja odkupna cena za volno znaša na Hrvaškem 55—140 din.

Število izdanih potrošniških legitimacij se je v Zagrebu dvignilo do petka 20. t. m. na 256.300.

Organizacija hrvatskega gospodarstva. Na zad-nji seji Hrvatskega gospodarskega sveta v Za-grebu je bilo sklenjeno izvršiti obvezno osnova-nje strokovnih zajednic, poslovne zajednice pa naj bi se osnovala samo za one stroke, v katerih ni dovolj blaga na razpolago.

Ustanovitev gospodarske komisije v Zagrebu. V Zagrebu je osnovana gospodarsvena komisija Hrvatske, katere naloga je zastopati tekoče go-spodarske interese pri vrhovnem nemškem po-veljstvu v Belgradu, ugotoviti terjatve in obvez-nosti Hrvatske države in gospodarstva pri skup-nih ustanovah bivše kraljevine Jugoslavije in zbi-ranje statističnih in drugega materiala, ki se nanaša na narodno gospodarstvo Hrvatske, ki je namreč potreben za vodstvo gospodarske politike.

Hrvatski gospodarski zastopnik v Berlinu. Za hrvatskega gospodarskega zastopnika v Berlinu je imenovan g. Marko Jurinčič, ki je že odpoto-val v Berlin.

Zetev ječmena na Hrvaškem se je že začela, posebno v Dalmaciji. Rezultat je zelo dober.

Likvidacija: Združene tvornice firneža, dru-žba z omejeno zavezo v Ljubljani.

Italijanščina brez učitelja

45

SEDEMNAJSTA LEKCIJA

Seznaniš se bomo z glavnimi števniki in se pomenili o času.

Tu ali tam smo že omenili kak števniki in ste si ga mimogrede zapomnili. Nocoj vam pa po-dajam seznam glavnih števnikov, ki mu bo v naslednji lekciji sledil seznam vrstilnih števnikov.

- 1 = uno, una (= únó, úna)
- 2 = due (= dúe)
- 3 = tre (= tré)
- 4 = quattro (= kuáttro)
- 5 = cinque (= činkue)
- 6 = sei (= séi)
- 7 = sette (= sétte)
- 8 = otto (= ótto)
- 9 = nove (= nóve)
- 10 = dieci (= djéči)
- 11 = undici (= úndiči)
- 12 = dodici (= dódiči)
- 13 = tredici (= trédici)
- 14 = quattordici (= kuattórdiči)
- 15 = quindici (= kuindiči)
- 16 = sedici (= sédiči)
- 17 = diciassette (= dičiasétte)
- 18 = diciotto (= dičiótto)
- 19 = diciannove (= dičianóve)
- 20 = venti (= vénti)
- 21 = ventuno (= ventúno)
- 22 = ventidue (= ventidúe)
- 23 = ventitre (= ventitré)
- 30 = trenta (= trénta)
- 31 = trentuno (= trentúno)
- 32 = trentadue (= trentadúe)
- 40 = quaranta (= kuaránta)

- 50 = cinquanta (= činkuánta)
- 60 = sessanta (= sessánta)
- 70 = settanta (= settánta)
- 80 = ottanta (= ottánta)
- 90 = novanta (= novánta)
- 100 = cento (= čénto)
- 101 = cento uno (= čénto únó)
- 102 = cento due (= čénto dúe)
- 120 = cento venti (= čénto vénti)
- 200 = duecento (= duečénto)
- 300 = trecento (= trečénto)
- 1.000 = mille (= mille), mn. mlla
- 2.000 = due mila (= dúe mlla)
- 10.000 = diecimila (= djéčimlla)
- 1.000.000 = un milione (= un miljóno)

Teh števnikov se čimprej naučite. Za nocoj samo še dovtip:

Che! scopérete!

Zucchetini fa úna gránde scopérta e chiáma³ súbito úno fratéllo per comunicárgliela.⁴

— Mio dólcissimo⁵ fratéllo — dice — io hó pensáto che se tu ed io prendiámo⁶ móglie, súbito ci saráno díci persóne che si⁷ daráno⁷ del⁷ tu.⁷

— E cóme?

— Eh! Tu e túa móglie, dúe; io e mía móglie, quáttro; túa móglie e io, séi; mía móglie e tu, ótto; e le nóstre dúe mógli, diéci.

— O brávo fratéllo!

¹ kakšen (kot vzklik). — ² odkritje. — ³ chia-mare = klicati. — ⁴ comunicare = sporočiti. — ⁵ dolca = sladok, mil. — ⁶ prendiamo = 1. oseba množine pres. glagola prēndere = vzeti; prēndere móglie = oženiti se. — ⁷ darai del tu = tikati se (darai del voi = vikati se).

Otroški podlistek

Pravljice Božene Nēmcove

Zlati gradovi

(Nadaljevanje.)

Drugi dan so slavili svatbo obeh bratov in sester. Sedaj pa Sobjeslav ni sedel pobit in žalosten, temveč mu je srce poskakovalo od neizmerne sreče in radosti, kadar koli se je ozrl na svojo ženo. Zvečer pa je skrivoma šel iz slavnostne dvorane ven, stopil na griček za očetovskim gradom, vzel iz žepa zlato jabolko in rekel: »Hop, grad, skoči iz jabolka!« In na griču je stal grad. Potem je šel na drug griček, vzel iz drugega žepa diamantno jabolko in rekel iste besede. Na griču se je zablistel diamantni grad v zarji zahajajočega sonca, tako da so ljudje drli skupaj in kričali: »Gori! Gori!« Obstali pa so zamaknjeni, ko so videli, kaj je. Sobjeslav se je vrnil v dvorano, kjer so naprej slavili svatbo, in popeljal je goste na griča za gradom. Nato je dal bratu zlat grad, v diamantnega pa je šel sam s svojo ženo Heleno.

Med tem pa je nastal v peklu haló! Ko je mlada Luciferka pogrešila svojega moža, je takoj stekla k svojemu očetu Luciferju in ga zaklinjala, naj ji ga vrne. Toda to ni bilo več v peklenškovi moči. Vsa ljubezen v njenem srcu se je v tem hipu spremenila v hudobnost in sklenila je, da se bo kruto maščevala. Oče ji je tedaj obljubil, da se bo maščeval, ter je poslal na zemljo svojega najbolj brihtnega vračiča.

Mladi poročenci so bili še vsi v svatbeni dvorani, ko stopi pred Sobjeslava grajski sluga in mu naznani, da je prišel v diamantni grad mlad človek, ki se je predstavil kot velik umetnik.

»Pogostite ga, bom takoj prišel,« je naročil kraljevič in sedel dalje. Ko se je služabnik vrnil, so pospremili gosta v sobo za sprejeme in ga pustili samega. Tam pa se je spremenil v hrošča, zlezal skozi ključavnico v sobo in tako skozi vse sobe, da je prišel do zakladnice. Med zakladi je bilo tudi že diamantno jabolko. Vzel ga je in se spustil skozi okno, potem pa se je postavil v pravi obliki pred vrata sprejemnice, kakor da bi odhajal iz sobe. Tu pristopi k njemu grajski sluga in ga poprosi, naj še malo počaka.

»Z veseljem,« je odvrnil hudobec, »da mi pa ne bo dolgčas, vam bom pred gradom na-pravil nekaj hokuspokusov. Povejte vsem, naj pridejo gledat!«

25

Sluga je bil radoveden, pa tudi hvaležen za njegovo uslugo ter je sklical vse polno ljudi. Vse je gledalo, kaj bo tujec napravil. Ta pa je vzel diamantno jabolko v roko in rekel: »Hop, grad, smukni v jabolko!« In grad je skočil v jabolko, hudobec pa se je z njim dvignil v zrak.

Vsi so stali še z odprtimi usti, ko se jim je približal Sobjeslav in vprašal, kaj se je zgo-dilo. Tedaj šele so mu lahko povedali vso zgodbo. Žalosten se je vrnil k svoji ženi in za njim njegovo žalostno spremstvo.

»Ah, jaz sem si vedno mislila, da se nama bo ta vražja hudobnica maščevala in nama razbila srečo,« je vzdihnila Helena, kraljična.

»Zategadelj sta lahko še vedno srečna,« je rekel Slavomil. »Preselita se kar v moj grad!«

»To se ne spodobi, dragi svak,« je rekla Helena. »Midve imava gradova od svojih rodi-teljev in moreva biti srečni le vsaka v svojem gradu.«

»Imaš prav. Dobiti moram tvoj krasen grad nazaj, pa če grem krog vsega sveta,« je re-kel Sobjeslav. »Samo kje naj ga iščem?«

»Pojdi, dragi svak, k očetu Soncu,« je rekla Judita. »On ve vse.«

»Imaš prav, sestra. Pojdi k očetu Soncu, on ti bo povedal, kje je sedaj moj grad,« je pritrdila Helena.

S težkim srcem se loči mož od svoje drage žene, od brata, Judite in starih roditeljev ter se napoti k Soncu. Dolgo in dolgo je hodil in mnogo ljudi je vprašal, kod pelje pot k Soncu, toda nihče mu ni vedel povedati. Nekoč je prišel globoko med gore, v lepo dolino, kjer srača pastirja. »Povej mi, prijatelj,« ga vpraša, »kod pelje pot k Soncu?«

»Kako da bi ne vedel, ko ga pa vsak dan vidim, kako se sprehaja od vzhoda do zahoda. Vsak večer počiva na onem vrhu tam! Zlezi na vrh in ko bo prišlo Sonce tja, se lahko z njim pomeniš.«

Sobjeslav se je zahvalil dobremu pastirčku in se počasi povzpela na vrh. Tam se je vsedel in čakal. Naenkrat je nekaj zašumelo med listjem in rožna zarja se je razlila po vsej dolini. Sobjeslav je pogledal navzgor in zapazil očeta Sonce. Od jasnega lica so padali zlati žarki skozi oblačno obleko prav do zlatih robov.

»Krasni oče,« je nagovoril Sonce, »Tebi je vse znano, povej mi, kje je sedaj moj dia-mantni grad?«

»Tvoj diamantni grad visi nad rdečim morjem ter je z zlatimi verigami pritrjen na nebo,« je kot zlato zazvenel glas Sonca.

»O gorje mi! Kako naj pridem k njemu?«

Drobne novice

Koledar

Torek, 24. junija: Rojstvo Janeza Krstnika; Neronovi mučenci.

Lunina sprememba: Mlaj ob 20.22. Herschel napoveduje lepo vreme ob severu, deževno ob jugu.

Sreda, 25. junija: Henrik Zdik, škof; Viljem, opat in ustanovitelj reda; Febronija, devica in mučenica.

— **Sanitarna kolona Notranjega Ministrstva.** Po odmoru nekaj dni zaradi organizacijske potrebe se zdaj že spet vrši redna zdravstvena služba sanitarne kolone Notranjega Ministrstva, ki je obiskala mnogo občin Ljubljanske pokrajine. Povsod je bila pozdravljena z izrazi največje pripravljenosti in zanimanja s strani občinstva, ki je hvallilo to zares dobrodelno ustanovo Fašistične Vlade. Strokovnjaki iz Rima, ki so spremljali na svoji prvi turneji to zdravniško službo, so zdaj nadomestili s slovenskimi zastopniki zdravilstva pod ravnanstvom dr. Alda Duceja s Kraljeve Prefektore v Trstu in so že začeli z vso vneto delovati na svojem novem področju za ljudsko blaginjo. Sanitarna kolona je začela svojo drugo turnejo v Kostanjevici.

— **Učenci in učence Državne dvorazredne trgovske šole** v Ljubljani bodo prejeli spričevala v ponedeljek 30. junija 1941 ob 9 v svojih razredih. Kolek za letna spričevala 20 din, za odhodna spričevala 100 din in 20 din. Tiskovina za letna spričevala 3 din, za odhodna spričevala 10 din. Vrniti je treba knjige od podporne zaloge in dijaške knjižnice. — Direktor.

— **Druga pevka tekma v Operi.** Uprava Narodnega gledališča v Ljubljani bo tudi letos priredila pevsko tekmo za vse pevce in pevke do 30. leta, ki imajo lep glasovni material in se žele posvetiti gledališkemu poklicu. Vabljeni so pevci in pevke vseh leg glasu, ne glede na to, če imajo že solane glasove. Tekma bo 6. junija v Operi. Prijave za udeležbo je poslati na upravo gledališča. Treba je navesti: ime in priimek, poklic, starost, lego glasu in dve pesmi, ki ju bo pel tekmovalce. Občinstvo bo z glasovnicami glasovalo za tri najboljše pevce, ki bodo prejeli nagrade. Izredno talentiranim bo poskrbela gledališka uprava za nadaljnje solanje. Prijave se sprejemajo do 1. julija. Opozorjamo, da bo tekma le, če se bo prijavilo zadostno število tekmovalcev.

LJUBLJANSKI KINEMATOGRAFI

Predstave ob 16., 19. in 21. uri

Najbolj priljubljena igralka Deanne Durbin v svojem najnovejšem filmu

Prvi poljub

Kot dodatek predvajamo: Življenje in konec Sv. Jurija.

Kino Matica, telefon 22-41

Zlobni duh

(L'idolo del male). Danes poslednji!

Senzacionalni film, v gl. vlogi Boris Karlov

Kino Sloga, telefon 27-30

Film sodobne aktualnosti

Vojna na zapadu

Kino Union, telefon 22-21

— **Rdeči križ** — sekcija za socialno pomoč — je ugotovil, da so poedinci, ki so prišli po 1. aprilu na teritorij Ljubljane, prezrli naš poziv glede prijav in se doslej še niso prijavili. Prosimo vse tiste, ki so dospeli po 1. aprilu v Ljubljano, da se nemudoma prijavijo Rdečemu križu — sekciji za socialno pomoč, Franciskanova 6-I. Obenem opozorjamo vse, ki so se že prijavili, da dvignejo nakaznice za živila pri mestnem prehranjevalnem uradu.

— **Rim šteje 1.388.450 prebivalcev** po stanju konec maja 1941.

— **Prebivalstvo guvernatu Dalmacije** znaša obenem z Zadrom skoraj 400.000. Pokrajine, ki so prej pripadale Jugoslaviji, so imele po štetju leta 1931 300.000 prebivalcev.

— **List »San Marcos«**, ki je doslej izhajal v manjšem formatu, je zelo povečal svoj obseg in prodajo ter je zaradi tega začel izhajati kot pravi dnevnik z novicami in slikami z vsega sveta.

— **Zamenjava dinarjev v lire.** Na vhodih jušnične palače, finančne direkcije in finančnega oddelka Visokega Komisariata na Bleiweisovi cesti je bilo v ponedeljek nabito obvestilo, datirano z dnem 22. t. m. Obvestilo se kratko glasi: »Razglašeno, da se od danes naprej zamenjajo dinarski bankovci vseh vrst in kovanci. Navedba serije je potrebna samo za tisočdinarske bankovce. Ljubljana, 22. junija 1941.« Podpisana je Banca d'Italia Lubiana, ufficio mobile. Ze v nedeljo ni bilo večjega navala občinstva k zamenjevalnim komisijam. V ponedeljek se je izmenjevanje vršilo mirno in tudi ni bilo nikjer opazati posebnega prerivanja, še vedno pa je mnogo ljudi, ki prihajajo z dežele, da menjavajo dinarje v lire. Glede zamenjave stodinarskih bankovcev gre vse v redu, le bankovci iz leta 1934 niso sprejemljivi in jih komisije odklanjajo. Takih bankovcev pa je v Ljubljani in okolici kakor tudi drugod na deželi prav malo. So izredno redki. Zamenjevanje bo trajalo do dne 26. t. m.

— **Ureditev blagovnega prometa s Spodnje Štajerske** in Gorenjsko. Na osnovi sporazumov s šefi zasadenih ozemelj Spodnje Štajerske in Kranjske oz. Koroške je urejen sedaj po prizadevanju Visokega Komisarija blagovni promet teh ozemelj z Ljubljanske pokrajine. Redni kontingent v okviru klirinca znaša 20.000 mark mesečno in se nanaša na naslednje predmete: za izvoz iz Ljubljanske pokrajine: pločevinasti izdelki, karketi, deske, les in izdelki, klet, sklarski pesek, barit, negašeno apno in kvas, za uvoz pa pridejo v poštev: premog, lignit, električni tok, mleko, cement in celuloza. Tudi preko tega so možne kupčije do zneska 50.000 mark, odn. v lirah. Izredne važnosti je tudi, da so bili sklenjeni sporazumi tudi glede dobav onega blaga, ki je bilo že plačano, pa se je nahajalo v drugih krajih, na področju one pokrajine, ki je blago že plačala. S to ureditvijo so po veliki prizadevnosti Visokega Komisarija začasno urejena najbolj pereča vprašanja trgovskega prometa med Ljubljansko pokrajino in kraji, katere je zasedla nemška vojska, v prejšnji Sloveniji.

— **Navijalci cen in verižniki.** Po seznamu okrajnega sodišča v Ljubljani je bilo pretekli teden dvajset tekočih zadev, zadevajajočih prestopke in prekrške uredbe o pobijanju draginje in brezvestne špekulacije. Sodišče je izreklo osem opornilnih sodb, od teh je postala samo ena pravomočna, drugih sedem še ne, ker je državno tožilstvo vložilo proti oprostitni sodbi priliziv na kazenski prizivni senat okrajnega sodišča. Obsojeni so bili na manjše zaporne in denarne kazni štirje obtoženci, ki so se proti obsodbi pritožili na prizivno inštanco. Pred kazenskim sodnikom-poeidincem pri okrajnem sodišču je bila preteklo soboto prva razprava zaradi prestopka po čl. 7 uredbe o pobijanju draginje. Obtožbenka je bila oproščena. Za prihodnje tedne je določenih več razprav proti nekaterim ljubljanskim in okoljskim mesarjem.

Ljubljana

† Nadlec Druškovičevl

Mladotletje že tone v poletje. V cvetju zibajočih se vrhovih šepetajo snežnobele lilije, po zelenih poljanah cveto bele rože, na njivah se nam smehljajo modri, med zlatorumenim žitom pa žari rdeči mak. Ko pridejo kosci, padajo pod njihovimi kosami bele rože; pod srpi žanjic klonita glavo rdeči mak in modri. Prišla je žanjica — bela smrt — in požela naš zlati klas...

Zabolelo nas je, v dno srca nam je zarezalo... Tvoje svetle očke so ugasnile, življenja lučka se je utrlila, za vedno je utihnil Tvoj zvonič, veseli smehljaj. Od trpljenja trdno telo je zaspalo. Zaslajala si svoje lepe, cvetne sanje...

In ko sedaj ležiš med cvetjem, se mi zdijo kakor cvet dehteče pomladi, umit v kristalnočisti rosi junjskega jutra. Biserni cvet ni čakal poletja, že prej je ovel... Vzcvetel je v lepši in večni pomladi!

Naše molitve in misli so s Teboj, spomin na Te bo pa živel med nami. — Poslednji — z Bogom, Nadica!

R. V.

Kam se bomo hodili kopat

Ljubljana, 23. junija.

Včerajšnja vroča, soparna nedelja je pokazala na pereče vprašanje, ki je za Ljubljano velike važnosti — na vprašanje ljudskih kopališč. Kdor je gledal prizore ob vhodu v kopališče Ilirije, videl nabrežje Save od Ježice do Tomačevega ali pa napravil izprehod ob Gradaščici od »Pasjega broda« do Dobrove, ta šele pojmuje, kaj je za Ljubljano ob nedeljah kopališče ob vodi in na soncu in kako jih je prizadela izguba Sore ter kopališč na Gorenjskem. Prejšnja poletja niti nismo tako nazorno opazili, v kakšnem številu se Ljubljanci v vročih poletnih dneh zatekajo k vodi. Pač so bila kopališča v bližini mesta vedno silno živahna, kadar pa se je ob nedeljah Ljubljana skoraj dobesedno izpraznila, so se pa tisoči in tisoči kopalcev od Laz pa gori do skrajnega konca Gorenjske izgubili v nešteti kopališčih, ob rekah, poltokih, ob jezerih in v umetnih bazenih. Povsod, na vsakem takim prostoru si našel na številne skupine Ljubljancev. Od izliva v Ljubljano pa do Dobrove so jo na obeh straneh obkolile množice kopalcev, ki so prekrile vse travnike in trate ob njenem toku. V vsakem nekoliko globljem tolmunu se je gnetlo vse polno kopalcev. Gradaščica je v vsem tem svojem toku imela bolj izgled mlečne kave, kakor vode, kar pa kopalcev očitno ni motilo. Prav takšen naval pa je bil na Savo. Ves desni breg je bil dobesedno natrpan z ljudmi. Najhuje je bilo pa na Iliriji. Tam so se ljudje ob vhodu stiskali v dolgih vrstah, da bi dobili vstopnico in nazadnje so morali odhajati, ker je bilo kopališče prenapolnjeno.

I Zadnji dan dinarjev na električni cestni železnici je ponedeljek, v torek bomo pa za tramvajsko karto že morali imeti centesime in lire. Opozorjamo torej, da je treba pripraviti drobiž, če se bomo hoteli voziti s tramvajem. Za dosedanja tramvajsko karto po 1,50 din moramo pripraviti 60 centesimov. Vozovnica za 2 dinarja bo odslej veljala 80 centimov, tramvajska karta za 2,50 din velja natanko 1 lito, za 3 din 1,20 lito in tramvajsko vozovnico za 3,50 dinarjev bomo dobili za 1,40 lito. Prebivalstvo bo gotovo samo tako uvidelo, da se bo založilo z drobižem ter z menjanjem ne bo uviralo poslovanja in naglega prometa.

I Sojino moko je mestni preskrbovalni urad začel prodajati v tržnici po 5 din kilogram, od daja jo pa tako, da jo vsak na krušno karto dobi po pol kilo. Najboljši kruh pečemo iz sojine moke na ta način, da iz enotne moke napravimo testo ter mu primešamo nekoliko več kvasa kot navadno. Če smo testo napravili iz 2 kg enotne moke, vzamemo 1 kg sojine moke ter iz nje skuhamo redek močnik, ga ohladimo in šele ohlajeni močnik iz sojine moke primešamo testu iz enotne moke. Kakor rečeno, dobimo najboljše kruh iz ene tretjine sojine in dveh tretjin enotne moke. To testo vzhaja nekoliko bolj počasi in se mora tudi nekoliko dalj peči. Sojino moko moramo hraniti na suhem in jo čim prej porabiti, ker se ne drži dolgo. Tak kruh je mnogo bolj tečen kot kakršen koli drugi kruh, poleg tega je pa tudi zelo okusen, zato bodo pa gospodinje gotovo prav rade kupovale sojino moko. Omenjamo pa, da na krušno karto dobimo vseh 6 kg enotne moke, v mestni tržnici pa poleg te količine enotne moke, ki jo določa krušna karta, še pol kilograma sojine moke.

I Mariborski slovenski igralci, ki so se zelo ugodno predstavili našemu občinstvu, bodo v tekočem tednu igrali dve predstavi. In sicer bodo ponovili Knittelovo dramo »Via malac«, za katero vlada sprico popularnega romana in odlične interpretacije Mariborčanov veliko zanimanje. Predstava bo drevi, v torek 24. t. m., ob 19.30 v Drami. — Prvič v letošnji sezoni pa bodo uprizorili mariborski slovenski igralci veseloigro Olge Scheinplugrove »Okence« v petek 27. junija. Delo je zreziral Jože Kovč. Avtorica je orisala v tej igri čudasskega docenta etike, ki ga privede »okence« v spominu v komično situacijo. Vedra, pristrana in zelo zabavna igra bo našla zadovoljne gledalce.

I Zadnjič v letošnji sezoni bodo v sredo 25. t. m. igrali Shakespeareovo tragedijo »Romeo in Julija« po izredno znižanih cenah od 14 din navzdol. V četrtek pa se bo vršila zadnja predstava Benedettijeve veseloigre »Iridet sekund ljubezni« po istih cenah.

I Orgelska produkcija Glasbene akademije bo v sredo 25. junija ob 19 v Hubadovi dvorani Glasbene Matice v Vegovi ulici. Na sporedu so orgelske skladbe Bacha, Tomca, Chiese, Premrla, Pluma, Frescobaldija, Dentelle, Regerja, Bossija, Rheinbergerja, Menegazzolija in Kimovca. Nastopili bodo slušatelji GA in gojenci SGŠ Heybal, Ksenija Ogrinova, Zapletal, Rupnik, Adamič, Mele in Capuder iz šol profesorjev Premrla in Rancigaja. Vstop proti sporedu, ki stane za občinstvo 10 din, za dijaške 3 din, za vojaške 3 din in je v predprodaji v Matični knjižarni.

I Opozorjamo vse tekmovalce, ki se imajo namen udeležiti pevске tekme v Operi 6. julija, naj se čim prej javijo. Zadnji rok za prijave je 1. julija. Opozorjamo na podrobnejši razpis pogojev, ki je izšel v časopisih 18. oz. 19. t. m.

I Anatol Manoševiski bo pel partijo grofa Almavive v Rossinijevi komični operi »Seviljski brivci« na našem odru prvič v četrtek 26. t. m. za red četrtek. Ostala zasedba bo običajna: Janko, Betetto, Ivančičeva, Zupan, Španova in Anžlovar. Dirigent dr. Švara. Režiser Ciril Debevec.

I Trgovce na drobno opozorjamo, da bo skladišče mestnega preskrbovalnega urada pri Vidmarju v Gradišču sprejemalo prazne vreče enotne moke samo vsako sredo in petek dopoldne.

I Obilo jagod in borovnic na trgu. Nedelja je bila po sobotni večerni nevihti, ko je ponekod padala tudi toča, lepa in zelo prikladna za nabiranje rdečih gozdnih jagod in borovnic po raznih gozdovih v okolici in po Dolenjskem. Kakor je bilo pričakovati, je bil v ponedeljek prostor za gozdne sadeže ob semenišču popolnoma zaseden in zelo bogato založen z jagodami in borovnicami. Je prišlo na trg do 200 žensk z malimi in velikimi košarami. Sprva ob prav zgodnjih tržnih urah so ženske zahtevale za rdeče jagode poprejšnji teden veljajočo ceno 16—18 din za liter jagod. Te pa so se kmalu pocenile in so bile sredi dopoldneva že po 15 do 15 din liter. Mnogo je bilo lepih borovnic po 6—8 din liter. Umetne vrtn jagode so bile po 24 din kilogram. Dovož marelic je večji in so zato cene primerno padle. Prve dneve so bile marelice po 60 din, v ponedeljek so bile že po 40—45 din kilogram. Na trgu je sedaj, ko je bila drugače za domače češnje prava sezona, zelo malo domačih češenj iz Sostrega. Dobrunj in drugih krajev. So po 16—20 din kilogram. Druge češnje iz Gorice in od drugod so po 20—28 din kilogram.

Gledališče

Drama. Torek, 24. junija: »Via malac. Izven. Cene od 20 din navzdol. Igrajo slovenski mariborski igralci. — Sreda, 25. junija: »Romeo in Julija. Izven. Cene od 14 din navzdol. Zadnjikrat v sezoni.

Opera. Torek, 24. junija: Zaprt. — Sreda, 25. junija: »Don Kihot. Red Sreda. — Četrtek, 26. junija: »Seviljski brivci. Red Četrtek. Gotovanje tenorista Anatola Manoševiskega kot grofa Almavive. — Petek, 27. junija: Zaprt. — Začetek predstav ob 19.

Lekarne

Nočno službo imajo lekarne: dr. Kmet, Dunajska cesta 43; mr. Trnkoczy ded., Mestni trg št. 4 in mr. Ustar, Šelenburgova ulica 7.

Poizvedovanja

Izgubila se je jopica brez rokavov, ročno delo, rdečo-belo-črna volna, od trgovine Šarabon po Ilirski, Komenskega. Tavčarjevi do Miklošičeve ceste. Poštenega najditelja prosimo, da odda proti nagradi v trgovini Šarabon, Zaloška cesta 1.

Iz Spodnje Štajerske

Poglavnik dr. Pavelič v Celju. Na povratku iz Berchtesgadena, kjer je bil sprejet pri voditelju Nemčije Hitlerja, se je vračal poglavnik hrvatske države dr. Pavelič s svojim spremstvom skozi Štajersko na Hrvaško ter se ustavil v Celju. Poglavnik dr. Pavelič je obiskal v bližini Celja ležeče posestvo in graščino maršala Kvaternika ter si ogledal Celje, kjer so ga pozdragili predstavniki oblasti.

Čekovna poštna služba na Sp. Štajerskem je dobila zvezo z Nemčijo preko čekovnega urada na Dunaju. Nakazila se vršijo po nemških predpisih v markah.

Tečaj za pomožne učitelje. Na večinoma vseh spodnještajerskih šolah so že nameščeni nemški učitelji, ki so prišli z gornještajerskih krajev. Toda število učiteljev še vedno ne zadošča. Zaradi tega bo uvedla štajerska prosvetna uprava posebne trimesečne tečaje za pomožne učitelje. Tečajji bodo na učiteljski šoli v Gradcu ter se prvi prične 1. avgusta. V tečaje se sprejemajo v starosti od 19. do 30. leta absolutni popolne ljudske oke (tako imenovane Hauptschule), meščanske šole, nadalje srednjih šol in meščanskim šolam odgovarjajočih strokovnih ol. Po treh mesecih postanejo »pomožni učitelji« ter dobijo namestitve na eni izmed šol na podeželju z mesečno plačo 150 mark za samske ter 190 mark za ožnjene. Plača pomožnih učiteljev pa bo za 10 odst. manjša od učiteljske. Tečajji bodo brezplačni, poleg tega pa bodo revnejši še uživali posebne mesečne podpore 80 mark; po možnosti pa bo za vse preskrbljeno v posebnih internatih. Po dveh letnem službovanju kot pomožni učitelj ima absolutni tega tečaja prilagodit, da študira na državne stroške še eno leto na učiteljski šoli ter postane pravi učitelj. S pomožnimi učitelji naj bi se čimprej odpravilo pomanjkanje učiteljskega osebja, ki je nastalo zaradi priključitve Spod. Štajerske.

Iz pisarne Rdečega križa

Da bo zainteresirana javnost pravilno poučena o zadevi korespondence z ujetniki — v neke časopise se je namreč vrnila pomota, da še ne obstaja pismeni kontakt z vojnimi ujetniki — javljamo, da lahko vsaj svojo, ki so prejeli od ujetnika kakršno koli karto s »ifro«, lahko odgovore s tem, da napišejo na desni gornji rob »Prisonnier de guerre«, na levi dolnji rob pa »Franc de port«. Vsa ta korespondenca z vojnimi ujetniki, bodisi za Ljubljansko pokrajino, bodisi za inozemstvo, je postopoma prosta. Toliko v vednost!

Rdeči križ iz Kruševca poroča, da ni ob priliki bombardiranja zavoda »Obiličevac« med Slovenci bilo nikakih žrtv, niti na dan 6. IV. 1941, niti pozneje.

Po informacijah, ki smo jih prejeli od tovaršev, javljamo, da se vsi vojaški, ki so služili v Mostarju ali Kninu, v kolikor se še niso vrnili, nahajajo na naslovu: Campo Concentramento Civile (Cedad) provincia Udine.

Prosimo, da se zgleda v naši pisarni gđ. Vendramin Dragica, učiteljica, in g. dr. Slodnjak Anton, da dvigneta došlo pošto, ki je samarijankaraznašale niso mogle zaradi pomanjkljivih naslovov izročiti adresantu v roke.

Gospodična Poženel Helena, suplentka na gimnaziji v Nikšiću (Crna gora), sporoča: Zdrava sem na svojem službenem mestu!

Na polzvedovalni oddelček je prišlo nekaj obvestil. Svoje prosimo, da jih dvignejo v naši pisarni na Miklošičevi cesti 22 b:

Bajde Jožef, Brvar Viktor, Černaš Egon, Gregorič Boris, Kapler Alojzij, Koch Izidor, Kozina Branko, Vidic Ivan.

Nekaj o sončenju

Pri katerih boleznih sončenje koristi in pri katerih škoduje

Začelo se je lepo, toplo, sončno poletje, čas prijetnega kopanja in sončenja. Dobro vemo, da je sonce izvor zdravja in življenja in da ga radi uživamo vsi, kakor bolni, tako zdravi. Toda tudi pri sončenju moramo biti previdni, kajti sonce je lahko dvorezni nož, kar stari ljudje dobro vedo. Sonce lahko škoduje zdravim in bolnim, če niso previdni.

Bodimo previdni pri sončenju!

Večkrat smo že videli mlade ljudi, ki so bili v dveh dneh zagoreli, skoraj čisto črne kože, ker so se neprevidnosti otili, ker so bili že spetka predolgo na premočnem soncu. Luščijo se kakor ribe, mnogi so dobili vročino, tega ali onega je morda zadela celo sončarica. Močno rjava koža, glavobol, vročina in sončarica, v se to so pojavi, ki so poletji v zvezi s sončenjem. Zato naj si vsakdo dobro zapomni prvo pravilo za koristno in neškodljivo sončenje: sončenje mora biti zmerno in postopno. Zdrav človek in otrok naj se sonči, ker poletni sončni žarki pospešujejo krvni obtok, pospešujejo dovajanje hranila v periferne celice, prav tako določa več hrane celice notranjih organov, za otroke pa je važno sončenje tudi zato, ker se jim na soncu krepe kosti in hitreje rastejo. Sončenje povzroča, da se uporabljene snovi hitreje nadomestijo z novimi, zlasti v obrobni celicah in na koži ter v obrobni krvotoku. To velja za vsako zdravo bitje. Nas pa bo še bolj zanimalo, kateri bolniki se smejo sončiti in katerim je sončenje izrecno prepovedano.

Koristno sončenje.

Sončenje je koristno posebno pri tehle boleznih: otroška slabokrvnost in slabokrvnost sploh, rahitične bolezni ter splošna telesna slabost. Sončenje izredno zelo pomaga pri navadnem obolenju in otoku vratnih žlez, pri boleznih, izvirajočih iz slabokrvnosti ali nastalih zaradi vžalega stanovanja, kakor tudi pri škrofulozii. Kakor je znano, so zdravi kostna tuberkuloza prvenstveno in skoraj izključno s sončenjem in ležanjem pri dobri hrani. O tem pričajo mnogi sanatoriji po celnem svetu, posebno na morskih obalah. Sončenje se tudi uspešno uporablja pri zdravljenju ekzudativnih in kroničnih procesov na trebušni in pljučni mreni (brez temperature). Sončenje je koristno tudi za zdravljenje tuberkuloznih obolenj ženskih jajčnikov, zastarelih ran in razširjenih ven na nogah.

Kdaj je sončenje škodljivo?

Zelo polnokrvnim ljudem, ljudem s povečanim krvnim pritiskom, ljudem, ki bolehalo na močnih srčnih napakah in tistim, ki bolehalo na arteriosklerozii ali sklerozii ledvic, sončenje škoduje. Ljudem, ki imajo razširjeno srce ali razširjena pljuča, sončenje tudi bolj škoduje kakor koristi. Prav tako se ne smejo sončiti ljudje, ki imajo Bazedovo bolezen ali jim premočno deluje zaščitna žleza. Pri teh ljudeh je menjavanje hranil v celicah itak že pospešeno zaradi zaščitne žleze, ki pospešeno pošilja hormone okrog po telesu, zato je razumljivo, da bodo sončni žarki, ki to delovanje še pospešujejo, škodljivi. Tudi osebe, ki jih muči nervoza, ne smejo na sonce. Skoraj iz istih razlogov ni priporočljivo sončenje ženam v klimakteriju, ker je takrat njihovo živčevje občutljivejše.

Za tiste, ki jim zdravje sončenje dopušča, ali katerim je sončenje celo koristno, pa velja sledeče splošno pravilo. Gornji del telesa ali oboleli ud sonči prvi dan samo 10 minut, nato pa vsakega naslednjega dne 5 minut več. To velja za tisti čas, ko je sonce najmočnejše, t. j. od desetih predpoldne pa do 4 popoldne. Dobro je, če se prej namaze z navadnim oljem, vazelinom ali orebovim oljem.

Vojaki se vračajo iz italijanskega ujetništva

V ujetništvu se jim je dobro godilo

Ljubljana, 23. junija.

Ze nekaj dni opazujemo na ljubljanskih ulicah vojaške v uniformah prejšnje jugoslovanske vojske, okrog katerih se vedno zbirajo gručje ljudi. Vojaki so v polni opremi z nahrbtniki, vso vojaško obleko, manjkajo jim le čelade, puške in bajoneti. Največ pozornosti pa vzbujajo bel trak na levem rokavu, s črnim napisom »Italia«. To so vojaški-ujetniki, katere izpuščajo italijanske vojaške oblasti iz ujetniških taborišč ter jih pošiljajo na njihove domove v Ljubljansko pokrajino. Dosedaj je prišlo domov že več sto takih ujetnikov, med njimi tudi precej Ljubljancev. Ljudje jih na ulici kar obkolijo ter radovedno poslušajo njihove prigode. Pripovedujejo zanimive doživljaje z bojišč v Bosni, Hercegovini, Črni gori, ob albanskih mejah, dogodke, ki jih pri nas že itak več ali manj poznamo. Zanimanje pa vzbujajo pripovedovanja iz ujetniškega življenja. Vsi hvalijo lepo stopanje italijanske vojske. Ti, ki so sedaj prispeli

v Ljubljano, prihajajo iz taborišča v Brindisiju. Tja so jih Italijani prepeljali iz Boke Kotsorske in iz nekaterih drugih dalmatinskih pristanišč. Toda to ni bilo ujetniško taborišče, kakor jih poznamo od drugod: z ograjo iz bodeče žice, tesnimi barakami in slamatnimi ležišči, vojaškimi stražami na vsakem koraku in silno strogo disciplino. Slovenskim vojakom se je v Italiji dobro godilo. V Brindisiju so bili nameščeni v vojašnici ter so se lahko prosto gibali po mestu, ker so dobili vedno tozadevna dovoljenja. Po cele dneve so ležali ob morju na soncu, kar se vidi vsem na obrazu, ker so zagoreli, kakor črni. Tudi hrana je bila dobra in zadostna, dobivali so iste obroke kakor italijanski vojaški. Za vse je bilo ujetništvo pravzaprav dobrodošel odmor po hudih dneh vojnih nevarnosti, gladi in naporov na bojiščih. Seveda pa jih je lepa gesta italijanske vojske, ki pušča ujetnike domov, najprijetneje presenetila ter se veseli vračajo k svojim dragim, od katerih toliko časa niso dobili nobenih obvestil.

KULTURNI OBZORNIK

Razstava karikatur Henrika Smrekarja

V Galeriji Obersnel razstavlja zbirko karikatur in olinatih podob znani karikaturist H. Smrekar. Slikar izhaja iz naše secesionistične umetnostne generacije ter s svojim delom dobro izpolnjuje njeno umetnostno podobo. Če je Ovid nekega zapisal, da kar koli napiše, se mu izoblikuje v verz, velja za Smrekarja, da kar koli naslika, postane karikatura, ali vsaj nekaj podobnega. Je to slovenski Bosch, ki motri svet prav s svojstvenega stališča, ne kot lepo, harmonično urejeno bivališče Fejaka, marveč kot prizorišče, kjer si je pametni človek uredil mnogo nereda, smešnosti, grotesknega, skratka silen cirkus, kjer pa mimo drugega tudi mnogokrat izraža klovnske maske pogleda žalost in groza. Vsi neurejeni in razburkani časi so imeli glasnik, ki so na več ali manj posrečen način kazali mase njeno pravo podobo; in mi Slovenci smo za oznako sedanjega časa dobili Smrekarjevo umetnost. Najboljše je Smrekarjeva umetnost tam, kjer je snov, oziroma vsebina ne-literarna. Sem spadajo Smrekarjevi starejši listi, ki se nahajajo v Narodni galeriji, kakor n. pr. Legenda, Močvirje itd. Tudi na razstavi je več podobnih slik. Ob njih začuti prijetno, nepotvorenjo grozo, usodnost današnjih dni, njihovo spačeno podobo in temne, hude perspektive za bodočnost. Vojni besni so se zbrali ad vasio in v divjim veseljem prisostvujejo njenemu uničenju, nad črnimi valovi morja letijo ljudje-jastrebi in cinično, brezsrčno asistirajo isti ljudje grozotni »žlindri«, lavi izsušitelj delavcev, potem ko so ti dali za iste ljudi svoje življenje. Ta Smrekarjeva umetnost, ki je občutljiva, pa vendar tako slovenska, je najboljša. V drugo vrsto spadajo podobne, ki so vzrastle v tem okviru, pa jim je pridani štepec humorja. (Deklina se brani nepovabljenega gosta, ki se ji groteskno smeji izpod odeje, list, ki je tudi tehnično mojstrsko napravljen, nekatere ilustracije k pravljicam itd.) V tej vrsti so tudi ilustracije napak sodobne družbe, ki se mestoma povzpno do bridke, etično pretresljive kritike sedanjega družabnega reda. Od tu dalje pa srečamo Smrekarja kot zgolj »literarnega« kritika sodobnih, svetovnih razmer. Tu je slikar najslabši, ker ostaja na najbolj periferni strani slikarskega predmeta. Sicer večkrat izpod hrpa-vega smeja zabri brida nota; ki je morda bistvena, pa najbolj skrite poteze umetnika, ki ne želi, da je tako na svetu, čeprav se mu posmehuje, vendar jo mogočno prevpije dnevni balast, ki si je v tem primeru nadel časnikarsko obliko (n. pr. Reklama itd.). V takih prilikah bi se moral naš Bosch zavedati, da ni več občinstva, ki bi imelo okus iz 16. stoletja in da je nemogoče estetske neoporečnosti naslikati to, kar se morda ustmeno, ali celo pismeno, plastično in groteskno dobro pove. Kako se taki časnikarski listi oddaljujejo od prave umetnosti, je dokaz tudi dejstvo, da so nekatere podobe potrebne celega komentarja, ki ga je slikar tudi v resnici slikam dodal. Vse to je naposled neka nova zvrst umetnosti, ki je ni mogoče šteti niti med karikature. Prave karikature pa zna Smrekar tudi zelo dobro naslikati. Nepozabna je postava Tavčarja na karikaturi slovenskih pisateljev, prav tako tudi kiparja Zajca in drugih postav na slikah slovenskih likovnih umetnikov. V tej smeri bi Smrekar lahko ustvaril še kvaliteten stvari.

»Galerija Obersnel« je z novimi prostori v drugem nadstropju veiko pridobila. V njih je urejena poleg dela Smrekarjeve razstave, simpatična umetnostna kolekcija. — Omenjam odlične študije Fr. Miheliča, sveže krajine Fr. Pavlovca, dočnana podoba Fr. Vesela, pretehtane kompozicije Fr. Tratnika, blesteč, intenzivni osnutek Jakopičevega »Sejalca« in »Savo« ter nekatera druga dela mlajših umetnikov. Domovi naše umetnosti so pospešeno gradijo. Treba nam je le še večje in boljše umetnosti in pa (čas je žel) živega ter tesnega stika občinstva z njo. Dr. S. Mikuž.

Par novosti na italijanskem knjižnem trgu. Začetkom pomladi se je zopet pojavilo nekaj novih knjig; s pomladjo v prirodi, morda premlajenje v lepi umetnosti. Corrado Alvaro, ki priteguje vedno širši krog bralcev, je napisal »Itinerario italiano« (Bompiani, Milano, str. 400). To je fin mozaik, 50 opisov italijanske pokrajine, Alvaro v njih prislunke zemlji in jo opiše tako kot je Finžgar dejal: nagelj moraš opisati na tak način, da ti zaduhti. To je prava umetnost. — Drugi pisatelj, ki si je utrl v italijanskem slovnstvu široko gaz, je Virgilio Brocchi. O njegovi trilogiji s padske nižine smo že govorili in smo poudarili, da je bister opazovalec življenja, ki tako zapiše, da dogodke kar vidi. Ne pretirava ne z »junaki«, ki jih človeško življenje itak ne zmore; na drugo plat pa zna o življenju povedati, da je vendarle bolj krvavo živo kot si pa povprečen predstavljajo. Tak je njegov novi roman »Fantasia di mezza estate« (Mondadori, Milano). Vsebinsko je sicer skromna — opis življenja v velikem letoviščarskem hotelu. — Številne revije, ki imajo namen širiti kulturo na lahko dojemljiv način med široke množice, je pomnožil dvomesniček »Popolo« (Ljudstva). Izdaja ga »Istituto per gli Studi di Politica Internazionale«, ki tiška široko brani politični obzorji »Relazioni internazionali« (Mednarodni odnosi). Kakor ima ta namen bogatiti politično znanje množic, tako ima »Popolo« namen seznanjati množico z zgodovino, zemlje- in narodopisjem tujih narodov. Prvi dve številki sta se zelo dobro uveljavili po vsebini, opremi in nizki ceni. Slovenecem bi take vrste časopis zelo prav prišel. — R. B.

Literarni večer mladih

V spomin t pesnika Jožeta Šeliga prirede njegovi tovariši literarni večer v petek, 27. t. m. ob 21 v Franciskanski dvorani. Svoja dela bodo brali: Emil Freligh, Ivan A. Ribič, Zdravko Ocvirk in Damian Vahen; pesmi t Jože Šeliga bo bral Stane Sever, član Narodnega gledališča v Ljubljani, delo Rudolfa Kresala pa bo bral Václav Deržaj. Dobitek od prodanih programov je namenjen za sirote t J. Šeliga.

Preklic

Slovenska matica sporoča, da g. Albert Finžgar iz Ljubljane ni več njen akviziter in zato ni več pooblaščen, da bi nabiral naročnike ali sprejemal denar za Moletovo knjigo: »Umetnost« in Melikovo knjigo: »Slovenijo«.

Gospa drugi gospe: »Dajte proč vašega psa; žutim, da mi lezejo že bolhe po hrbtu.«

Druga gospe: »Fido, pojdi proč; gospa ima bolhe.«

Ljubljani zajamčeno goveje meso

Sklepi mestnega preskrbovalnega urada — Uvedbo nakaznic za živila

Ljubljana, 23. junija. Pod predsedstvom župana dr. Jura Adlešiča je imel mestni preskrbovalni odbor spet sejo, ki so se je poleg štirih članov mestnega sveta in vodilnih uradnikov udeležili trije zastopniki trgovcev na drobno, zastopnik delavstva in zastopnice gospodinj ter predstavnik »Prevoda«, oziroma urada za kontrolo cen inšpektor Princ. Složno sodelovanje konsumentov in razpečevalcev pri prizadevanjih mestnega preskrbovalnega in tržnega urada se je posebno pokazalo v samih soglasnih sklepih, zlasti je pa prišla do izraza glavna želja, da bi bila vsa živila pravilno razdeljena na enake deleže vsemu prebivalstvu ne glede na premoženjske razmere. Večkrat je bila poudarjena zahteva, da mora biti manj premožno prebivalstvo obvarovano pred pomanjkanjem in izkoriščanjem. Zato je bilo tudi soglasno sprejeto priznanje, ki so ga izrekle zastopnice gospodinj mestnemu preskrbovalnemu uradu za uspešno posredovanje in za uvedbo živilskih nakaznic. S tem je prišla do popolnega izraza splošna zadovoljnost vseh slojev prebivalstva za uvedbo živilskih nakaznic, obenem pa tudi obča hvaležnost Visokemu Komisariatu za veliko skrb, da bodo vsa živila pravilno razdeljena tako revnim, kakor bogatim.

Načelnik mestnega preskrbovalnega urada dr. Ivo Freligh je obširno poročal o uvedbi živilskih nakaznic ter o prizadevanjih, naj bi bile karte uvedene tudi za druga živila in najpotrebnejše življenjske potrebščine. Spet in spet je poudarjal veliko uvidenost odločujočih osebnosti Visokega Komisariata za potrebe našega prebivalstva ter izredno naslonjenost, da bi bila vsa preskrbovalna vprašanja čim najboljše urejena ter tako ustrezno vsem slojem, kolikor je v današnjih razmerah sploh mogoče.

Ker so se ljudje s tižolom precej založili, je bila prodaja fižola na mestni stojnici omejena, navzile temu je pa mestni preskrbovalni urad dopolnil svojo zalogo še z nakupom pet vagonov fižola.

Posebno zanimanje je pa v Ljubljani vzbudila sojina moka, saj je posebno izdatna za prehrano in tudi prav okusna primes krušni moki. Zato jo je preskrbovalni urad kupil 10.000 kilogramov ter jo na trgu prodaja po 5 dinarjev kilogram. — V primeru s veliko izdatnostjo in hranljivostjo je cena zelo niska in zato jo je mestni preskrbovalni urad rezerviral še 20.000 kg, da bo prebivalstvo mogoče založiti tudi s to moko, če bi ljudem všeč. Ker se pa sojine moke ne sme drugi moki primešati preveč, zato jo bo mestni preskrbovalni urad oddajal samo po pol kilograma na krušno karto.

Za vse Ljubljance posebno zanimivo je bilo pa podrobno poročilo direktorja mestne klavnice Ivana Pestotnika

o preskrbi Ljubljane z mesom in mastjo

Iz statistike klavnja v mestni klavnici v normalni razmerah vidimo, da so Ljubljanci porabili prav mnogo mesa, namreč na leto 8000 glav goveje živine, 20.000 telet in 27.000 prašičev. Zato smo morali uvažati približno tretjino goveje živine in skoraj dve tretjini telet iz krajev, ki niso v Ljubljanski pokrajini. Med 27.000 prašičev je bilo 12.000 tako imenovanih pršutarjev, ki smo jih dve tretjini zredili v krajih današnjega pokrajine, drugi so bili pa debeli in mastni prašiči, ki smo jih vedno uvažali iz sedanje Madžarske in Hrvaške.

Če upoštevamo te številke, vidimo, da imamo v Ljubljanski pokrajini še vedno 6000 goved za zakol, 6000 telet in 8000 mesnatih prašičev na leto. Ker imamo pa sedaj štiri brezmesne dni, bomo lahko shajali z govejo živino, ki jo bomo dobili v naši pokrajini. Glavno je pač govedina, da ima vsaka družina vsaj juho, zato nam pa dovolj telet ne bo delal takih skrbi, ker je potrebno teletje meso predvsem samo bolnikom. Naša pokrajina nam bo lahko dobavila 5000 do 6000 telet.

Huje pa je s prašiči, ker je svinjska mast v naših krajih glavna zabela. Gospodinjje so doslej večinoma na trgu pri mesarjih kupovale slanino in jo cvrle za mast. Za to slanino je bilo v Ljubljani na leto zaklanih 15.000 mastnih prašičev, ki so bili vsi uvoženi iz krajev izven Ljubljanske pokrajine. Meso teh prašičev in pa meso 12.000 pršutarjev so pa mesarji prodajali sveže ali pa predelali za mestne izdelke, zlasti pa nasolili in prekajevali. Tako smo imeli dovolj zabele, dosti subega mesa ali prtenine, dosti raznovrstnih salam in dosti naših slavnih kranjskih klobas.

Zaradi brezmesnih dni skoraj ne moremo ra-

čunati na dosti manjšo potrebo po prašičih. Čeprav bi porabili vseh 27.000 prašičev, ne bi prav nič kršili strogih predpisov o spoštovanju brezmesnih dni, saj mora biti jed zabeljena tudi ob brezmesnih dnevih, prav tako se bomo pa ob teh dnevih radi tolažili s prekajeno svinjino in z raznimi mesnimi izdelki. Ker poleg kruha potrebujemo slanino bolj kot vsako drugo hrano, nam je uvoz 15.000 pitanih prašičev zelo potreben.

Goveje meso nam je torej zajamčeno s prijeto goved v Ljubljanski pokrajini, potreben nam je pa uvoz kakih 5000 do 6000 telet in predvsem tudi 15.000 mastnih prašičev.

Če smo majnika meseca 1938 potrebovali 771 glav goveje živine, nam bi moralo biti spričo 4 brezmesnih dni dovolj 445 glav, ki smo jih zaklali letos meseca maja, kljub temu pa ni bilo dosti govedine ne na stojnicah in ne v mesnicah. Pod roko je bilo vedno dosti dragega mesa, vendar pa moramo ugotoviti, da tudi mesar ne more prodajati v izgubo in mora zaslužiti. Nove oblasti so ob svojem prihodu že našle te nezdružne razmere in so takoj posvetile svojo pozornost, da bi jih odpravile. Nikdo ne dvomi, da tega vprašanja ni mogoče urediti kar čez noč, in vsi, ki se jih to vprašanje tiče, so prepričani, da je razlika med nabavnimi cenami za živino in med prodajno ceno mesa skrajno težko in žilavo vprašanje. Zato se bo pa vsa naša javnost, tako kmet kot mesar in gospodinja oddahnila, ko bo prav v kratkem zvedela za najnovejšo ukrepe Visokega Komisariata. Ti ukrepi nam bodo zajamčili dosti mesa po znosnih cenah pri poštenem zaslužku mesarjev.

Pri debati o tem poročilu je župan dr. Juro Adlešič spet z vso odločnostjo poudarjal, da morajo biti vsi zadovoljni, predvsem pa mora dobiti meso tudi mali človek ter mu mora biti zato njegov delež popolnoma zagotovljen. Kar se pa tiče uvoza, je gospod župan spet opozarjal, kako se sam Visoki Komisar Ekske, Grazioli trudi za uvoz iz sosednjih držav. Obenem je pa gospod župan kot predsednik vse preskrbe našega mesta zagotovil, da bo v skrajnem primeru mestna občina pričela sama klati, če bi spekulantje še nadalje hoteli izkoriščati manj premožne sloje.

Iz poročila načelnika dr. Freligha o preskrbi s kurivom smo zvedeli, da Ljubljana potrebuje na leto 115.000 m³ trdih drv in 20.000 mehkih. Ker se je število prebivalstva povečalo, moramo računati, da bomo morali imeti 150.000 kub. metrov trdih in mehkih drv za vse leto. Preskrbovalni urad je sicer kupil že precejšnjo količino

lepih bukovih drv, vendar je pa teh drv mnogo premalo za vse prebivalstva. Sicer se nam pa ni treba bati za kurivo, da bi ga nam primanjkovalo zaradi morebitnega izvoza, saj bo izvoz dovoljen samo in šele tedaj, ko bodo vse naše potrebe pokrite. Poleg tega pa moramo upoštevati, zdvih dosti drv za naše potrebe. Poleg tega da je že samo v razlaščenih veleposestniških go-je pa to vprašanje ojašano tudi z zopetnim dovolom trboveljskega premoga, a privadili smo se tudi že rjavega premoga iz domačih premo-gokopov. Mestni preskrbovalni urad je posebno za potrebe manj premožnih slojev zopet že zagotovil 1000 ton kočevskega kosovca in kockovca, vendar je pa gospod župan spet poudarjal, da je treba priskrbeti čim največ kuriva.

Nakaznice za živila

Pri poročilu u uvedbi nakaznic za živila je načelnik dr. Freligh spet poudarjal izredno uvidenost Ekske. Visokega Komisariata za potrebe prebivalstva ter ugotovil, da so karte že raz-deljene, prav tako bodo pa trgovci dobili dosti moke za svoje odjemalce. Tudi sam Visoki Komisar Ekske, Grazioli se je spet zanimal, če so že v soboto dobili karte vsil judje. — Kar se pa priselencev tiče, je pa stvar še bolj zamudna in bodo zato karte pač nekoliko pozneje dobili, a za mesec julij bodo tudi vsi priselenci do-bili živilske nakaznice že takoj z drugim prebi-valstvom.

Zivahna debata, ki so se je udeležili vsi zborovalci, je pa pokazala izredno željo vseh slojev, zlasti pa delavstva in gospodinj, naj bi bile v čim najkrajšem času uvedene karte tudi za druga živila in življenjske potrebščine, ker je dino na ta način zajamčena pravična razdelitev, ki bo zlasti manj premožne sloje obvarovala pred izkoriščanjem in pomanjkanjem. S tem v zvezi je bila soglasno izrečena tudi želja, naj bo tudi mast racionirana in izročena mestnemu preskr-bovalnemu uradu za razdelitev trgovcem.

Kar se zelenjave tiče, je pa obveljalo mn-nje, naj maksimiranje cen zelenjavi odsej od-pade, ker je toliko zelenjave, da bi jo maks-i-miranje utegnilo celo podražiti. To je pokazal tudi zadnji razgovor producentov, prodajalcev in konsumentov zelenjave v mestnem tržnem ura-du, da mestni tržni urad ni več maksimiral cen zelenjavi, kakor je doslej vsak teden dogovorno dolžil najvišje cene za zelenjavo.

Kakor vidimo, je soja preskrbovalnega od-bora pokazala zadovoljnost vseh slojev prebi-valstva s prizadevanji Visokega Komisariata, ker nam ta prizadevanja jamčijo za pravično razde-litev najpotrebnejših in življenjskih potrebščin, da bodo tudi revnejši sloji obvarovani pred po-manjkanjem.

Nemška nota sovjetski vladi

Berlin, 22. junija. Ip. Ko je propagandni mi-nister Dr. Göbbels davi še čital Hitlerjev proglas, so bili domači in tuji novinarji nujno povabljeni v zunanje ministrstvo. Zunanji minister Ribben-trop jim je vprico državnega tajnika v zunanjem ministrstvu Weizsäckerja, načelnika vladnega in stranknega tiskovnega urada državnega tajnika dr. Dietricha, načelnika tiskovnega urada v zuna-njem ministrstvu dr. Schmidta in drugih osebnosti prečital noto, ki jo je izročil sovjetskemu velepo-slaniku v Berlinu v pretekli noči.

Nemška vlada je v tej noti med drugim po-udarila, kako je spričo svoje miroljubnosti kljub razlikam med narodnim socializmom in boljševiz-mom leta 1939 sklenila z Rusijo sporazum, po ka-terem se je ravnala ves čas, da se ne bi vojna raztegnila na vsa Evropa. Po sporazumu o nena-padanju z dne 23. avgusta je bil ob koncu septem-bra sklenjen še pakt o mejah in prijateljstvu. So-vjetska zveza pa je še nadalje podtalno delala proti Nemčiji. Komisar GPU Krilov je v ta namen usta-novil posebno organizacijo, ki se je poslužila tudi Nemcev, ki so se vrnili iz Sovjetske Rusije. Raz-vila je tudi protinemško propagando, posebno na evropskem jugovzhodu.

Nemška nota obeluje posebno položaj bivše Jugoslavije v tej zvezi in navaja, da ima nemška vlada v rokah dokumente, ki pričajo, da so bili v Moskvi, kakor je poročal jugoslovanski delegat Djordjevič že v maju 1940, ko se je sestal v Moskvi z Molotovom, prepričani, da je Nemčija njihov bodoči sovražnik. Še večjega pomena je bilo rusko stališče glede srbske zahteve po orožju. V novem-bru 1940 je rusko vrhovno poveljništvo izjavilo jugoslovanskemu vojaškemu atašeju: »Dali bomo

tako vse, kar zahtevate. Cene in pogoje bo do-ločila belgrajska vlada. Edini pogoj je najstrožja tajnost.« Ko se je pozneje Cvetkovičeva vlada pri-prijavila za sporazum z osjo, je dotok orožja iz Moskve pričel ponehavati. To je sovjetski vojni minister tudi lakonično sporočil jugoslovanskemu vojaškemu odposlancu. Državni prevrat v Belgradu z dne 27. marca pa je pomenil vrhunec zarotniške-ga delovanja srbskih zarotnikov in angleških in ruskih agentov proti Nemčiji. Organizator držav-nega prevrata je bil vodja »crne roke«, Simić, ki je še vedno v Moskvi, kjer intenzivno dela v tes-nem sodelovanju s sovjetsko propagando proti Nemčiji.

Obširno gradivo o protinemškem delovanju nedvoumno dokazuje, da so bile sovjetske izjave zgolj zavestno potvarjanje resnice. Pogodba z Nemčijo je bila le taktična poteza. Ruski doku-menti, ki so jih našli v ruskem poslanstvu v Bel-gradu, so dokazali nasprotno. V enem izmed njih je bilo rečeno: Sovjetska zveza bo reagirala šele v pravem trenutku. Sili osi bosta še bolj razdrobili svoje sile, tako da bo Sovjetska zveza lahko ne-pričakovano napadla Nemčijo.

Nota nato obeluje na osnovi dokumentov sovjetske prekrsitve pogodbe z Nemčijo in sovjet-ske namero, da se boljševizira vsa Evropa. Načrt se je pričel izvajati že pred dvema letoma z izvo-jenjem vojnih oporišč baskih držav in se je potem nadaljeval z zavzetjem teh držav, zlasti pa Litve, ki je po pogodbi spadala v področje nem-ških interesov. Čim so bile te dežele anektirane, so se v njih pričele zbirati ruske sile. Nemška vlada je v posebni noti Stalinu obrazložila svojo politiko in povabila Molotova v Berlin. Rusija je tedaj po-stavila nova zahteve glede jamstev za Bolgarijo na vojaški osnovi, na kar Nemčija ni mogla pri-stati. Rusija je tedaj ojačila svojo protinemško po-litiko in navezala stike z Anglijo. Protinemško delovanje se je najbolj pokazalo z belgraskim državnim prevratom, prijateljsko pogodbo s proti-zakonito Simovičevno srbsko vlado, pri čemer je rusko sodelovanje z Anglijo prišlo popolnoma do izraza.

Rusija je skušala pridobiti Turčijo za napad na Bolgarijo in Nemčijo ter ji je obljubila mir na vzhodu. Zbrala je veliko vojsko v Besarabiji in nasproti Moldaviji. Višinski je v aprilu v razgo-vorih z Gafencom skušal Romunijo ločiti od Nem-čije. Isto so Angleži z ameriškim posredovanjem počeli v Bukarešti. Nemške čete v Bolgariji bi mo-rale biti napadene s treh strani, kar sta prepriča-le lojalnost generala Antonesca in nagli nemški pohod.

Kakor je nemška vlada obveščena, je skoraj 200 jugoslovanskih letal s sovjetskimi agenti in srbskimi prevratniki svoj čas deloma odtelalo v Rusijo, deloma v Egipt. Bolj jasno sodelovanje Anglije in Rusije z Jugoslavijo pač ni mogli biti. Vesti o angleških pogajanjih Crippsa za vojaško in politično sodelovanje Rusije in Anglije, poziv Beaverbrooka Rusiji, naj priskoči na pomoč in enak povabilo Združenih držav Sovjetski zvezi jasno dokazujejo, kakšno stališče je morala zavzeti nemška država.

Brazilija šteje 41 milijonov ljudi

Po rezultatih ljudskega štetja, ki je bilo septembra lani, šteje Brazilija okoli 41 milio-fov prebivalcev. Glavno mesto Rio de Janeiro šteje 1,8 milijona ljudi. Največja zvezna drža-va je sedaj San Paulo, ki ima 7 milijonov lju-di, dotim je bila po številu prebivalstva naj-večja zvezna država Minas Geraes.

Sam si je operiral slepič

Edinstven primer operacije je bil pred krat-kim v Buenos Airesu. Glavni zdravnik nebe bol-nišnice v Buenos Airesu je zbolel na vnetju sle-piça. Nujno je bila potrebna operacija. Mož drugim zdravnikom ni preveč zaupal in se je odločil, da se bo kar sam operiral. To namero je tudi iz-polnil. Pred operacijsko mizo je postavil veliko zrcalo, si dal injekecijo ter si je v prisotnosti več zdravnikov sam izrezal slepič.

Skrivnosti faraonskih grobnic

Najpomembnejše odkritje po Tutankamenovi grobnici - Dolgo in potrpežljivo delo

Do začetka sedanje vojne je bil zaposlen neki francoski profesor po naročilu Strassburškega vseučilišča pri zgodovinskih izkopavaninah na vzhodnem odseku Nilove delte v Egiptu. Blizu arabske vasi San el Haggara so starino-slovci dolgo časa izkopavali in preiskovali ruševine staroegiptovskega mesta Tanisa, ki je bil, kakor trdijo, prestolnica faraonov 21. in 22. dinastije. Raziskovalci so našli vhod v neznano, veliko grobnico. V svetlobi žepnih svetilk je za-blestelo v grobnici nekaj srebrno svetlega. Bil je to nov, doslej še neodkrit faraonski grob. V sredini grobnice je bil v srebrno haljo zavit 1000 kilogramov težak sarkofag iz masivnega zlata. Zidovi grobnice so bili okrašeni s pisa-nimi reliefi in napisi. Prav tako so bile ozaljšane tudi stene na sarkofagu. Ni bilo nobenega dvoma, da so po naključju našli grobnico fara-ona Psunesesa II. Psuneses II. iz 21. dinastije faraonov ni bil nadpovprečen vladar. V zgodovino je prišel le kot tast kralja Salomona.

Odkritje te grobnice je najpomembnejši do-godek po najdbi Tutankamenove grobnice. Od-piranj sarkofaga je prisostvoval sam egiptski kralj Faruk. Odpiranje je bilo kar najbolj slo-vesno. V kraljevem spremstvu so bili visoki egiptovski dostojanstveniki, ravnatelj arheolo-škega muzeja v Kairu in druge odlične osebo-nosti. Ko so dvignili težek pokrov iz sarkofaga, so bili vsi zelo osupli. Spoznali so namreč, da v sarkofagu niso bili posmrtni ostanke faraona Psunesesa, marveč ostanke nekega drugega fara-ona, po imenu Sešonka, ki je vladal ravno pred 3000 leti. Vse to so spoznali iz podatkov, ki jih je imel Faruk na prsih.

To je bil prvi primer v zgodovini egipto-loške arheologije, da so našli v grobnici, ki je bila določena za poslednji dom nekega fara-ona, mumijsko čisto drugega faraona. Učenjaki so si skušali razložiti to uganko, pa je do danes še niso mogli. Takoj je nastalo še drugo vpra-

šanje: kdo je bil faraon Sešonk, ki je vladal ravno pred 3000 leti in so ga zdaj zmotili v njegovem večnem spanju?

V 22. dinastiji faraonov so bili štirje vla-darji tega imena. Ta je verjetno faraon Sešonk I., ki je poznan v svetem pismu pod ime-nom Šišak. O njem je znano to, da je po dol-gem razdobju propadanja egiptovske države zo-pet prebudil narodne sile Egiptčanov, reorgani-ziral državno upravo in izvedel več uspešnih bojnih pohodov. Najuspešnejše vojaško pod-vzetje faraona Sešonka I. je bila njegova vojna proti Hebrejem. V tej vojni so Egiptčani z na-skokom zavzeli Jeruzalem, razdrli mesto in Sa-lomonov tempelj ter se vrnili domov z velikan-skim plenom, sestojčim se iz zlata, srebra in draguljev. O tem in slinih bojnih pohodih prič-ajo mnogi napisi v svetišču v Karnaku; isti faraon je dal zgraditi ravno za to svetišče ve-liko in lepo predvorje. Pravijo, da je Sešonk v tem svetišču tudi obhajal tridesetletnico svo-jega vladanja nad razširjenim in zedinjenim Egiptom, ki se je razprostrl vse do Nilovih izvirov. Njegove nove obnovitvene načrte je presekala smrt.

Za odkritje te dragocene grobnice je bilo potrebno dolgotrajno delo. Deset let so se mu-čili in iskali v starih virih, ki so govorili, da mora nekaj biti na tem mestu, nove pobude, da jih ni minila potrpežljivost. Prav toliko časa je potrebovala francoska ekspedicija pod vodstvom profesorja Moneta v okolici San el Haggara, pa ves ta čas ni našla niti približne rešitve svoje naloge. Kljub vsemu pa profesor Monet ni popustil. Vztrajal je in delal naprej. Pregledujoč staroegiptovske spise, ki jih je na-šel v nekem petrograjskem muzeju, je bil po-polnoma prepričan, da bo njegovo delo nekega dne vendar kronano z uspehom. Končno je res dosegel tolikšen uspeh, kakršni so usojeni le majhnemu številu egiptologov.

V zelenem polju roža

»Prosim, da bi šli povedat v gimnazijo,« sem drgetal v silni vročini. »Sami vidite, hudo mi je.«

»Komu naj sporočim v gimnaziji?« je vprašala gospodinja in mi hotela popraviti odevje.

»Razredniku osme, doktorju Martinu Lokaču.«

Naglo je popustila mojo odevjo in stopila proti hreščeci postelji. »Ne pojdem povedat.« Pretkan, skoraj zadirčen glas.

V meni je vzkipeo. O. kako hudo je biti študent, daleč od doma in domačin. Ali je lepo in žensko, odbiti bolnemu študentu tako malenkostno in prvo prošnjo, ki sem jo izrekel redkobesedni, vedno v svoji kuhinji čepeči gospodnji, ki je vrtah po cele mesece z Drejem nisva videla? Vročina, ki me je kuhala, je bila menda kriva, da se mi je gospodinja zdela odurna. In ko je prinesla čaj in me hotela zadeliti tudi z Drejevim odevjama, sem bil trmast. Obrnil sem se v steno, navlekel si odevjo čez glavo in nisem hotel odgovoriti na nobeno njeno besedo.

»Ali bi ne mogel povedati na gimnaziji gospod Andrej?« Ne zamerite, saj bi šla sama, če bi ne bil vaš razrednik doktor Martin Lokač... Za vas bi rada, rada kaj storila, ker... ker vas poznam še od tedaj, ko ste bili še majhni...«

Da bi gospodinja mene poznala, ko sem bil še majhen? Ali se blede meni po tej silni vročini, ali se meša njej? Kakor koli: ne odgovorim ti, neprijazna gospodinja! — Tudi tvojega čaja ne maram!

»Lepo vas prosim, ne hudujte se name! K vsakemu drugemu profesorju bi šla, ali k doktorju Martinu Lokaču ne. Ne silite me k njemu! K Lokačevemu Tinetu ne, ne...«

I.

Ko sanje, ki jih človek sanja le enkrat v življenju, pa jih nikdar več ne pozabi, ko prelepe sanje, so bili dogodki tiste nedelje.

Pod Lokačevim kozolecem, največjim v vasi, glava pri glavi, rama pri rami. In vroče, vroče pod kozolecem in zaduhlo, da je čudno, kako so mogli ljudje vzdržati. Kozolec ves ovit z veni iz smrečja, bršljana in rož, pri vhodu mlaji, na njih zastave. Ljudje radovedni in že pol ure pred napovedano predstavo nestrpni. Prerivanje in suvanje, pa jeza na tiste, ki so stopali po tujih nogah. Čemu ne začnejo, ko je vendar že vse polno? Ali prihajali so še zmerom novi radovedneži. Nadučiteljeva Vida ni sama zmogla navala pri vhodu, oče ji je moral priskočiti na pomoč. In še bi se kdo zmužnil brez vstopnine, da ni budno pazilo Lokačevo oko. Stari je prej brundal in postrani gledal na sinove muhe, ali odkar je zjutraj župnik s prižnice oznanil predstavo in povabil ljudi za popoldne pod njegov kozolec, je dvignil glavo.

Kaj takega res še nikdar ni bilo v vasi, niti blizu nikjer ne. Le tisti, ki so bili že po svetu, so pravili o takih igrar. In so hvalili Lokačevega študenta, da pokaže domači vasi, kar je lepega po mestih in po svetu. Tiste, ki se jim je smilil denar za vstopnino, je tolažila vest, da igrajo za pogorelece. Še stare žene, ki so se bale pohujšanja, so prišle. Če bi bilo kaj pohujšljivega, vendar ne bi gospod župnik s prižnice oznanili in povabili k igri!

Za zagrinjalom je Tine, Lokačev študent, barval obri, slikal po obrazih, pritrjeval brke, natikal lasulje. Pot mu je curkoma lil po obrazu, preveč dela je bilo zanj, vse je viselo na njem. Oba druga študenta iz vasi, Tone, ki je igral Zavrtnika, in Janko, ki je igral Tončka, sta se izgovarjala, da jima tako delo ne gre od rok. Študent tam nekje od Ribnice, ki so ga domači študentje privedli šele v četrtek, ko se je France skujal in vrgel Tinetu Gašperjevo vlogo pod noge, ni imel kdaj pomagati Tinetu. Vloge se v dveh dneh še zmerom ni dobro naučil. Postopal je po soncu okoli kozolca in govoril glasno svoje besede. Ta žilica šaljevu ni dala miru. Namesto, da bi pomagal Tinetu, je dražil tiste, ki so se pod njegovo roko spreminjali.

»Orožniki!« je kriknila igravka, ki ji žilica ni dala miru in je kljub Tinetovi prepovedi odmaknila zagrinjalo ob robu in pogledala pod kozolec.

»Pa ne s puškami?« je vprašal Ribničan.

»Dacar!... Poštar!... Učiteljica!... Župnik, jej, gospod župnik...«

Tine je spodil igralko od zagrinjala. Tisti hip se je preril na oder France. Vsi so osupnili in se spogledali. Francetu se je poznalo, kako stežka se premaguje.

»Tine, tisto v sredo zvečer je bila neumnost, kakršne še nisem zagrešil kar živim. Ne zameri mi in pozabi. Pil sem, pa me je zapeljalo.«

Tine se je zdrznil. Ni hotel pogledati Franceta. Napeto so vsi pričakovali, kaj prav za prav boče France in kako se vse to konča. Tišina na oderu je bila mučna. Na Franceta so bili vsi jezni. V sredo, ko ni bilo več mogoče, da bi kdo drugi prevzel Gašperjevo vlogo, se domisli, da ni ta vloga zanj. Na pikro Tinetovo opazko vzkipi: »Zakaj ne igram Janeza jaz, ti Gašperja? Sprejela sem te! Zaradi Metke si se domislil vse te komedije! Videl sem te, kako si se sklonil k njej, ko si ji pokazal, kako naj molči pred kapelico...«

»Ali ne vidiš, da si nam tu na poti?« je pretrgal mučno tišino študent Tone. In odpuščanja prosi Tineta ob drugi priliki, sedaj ne utegne!

Po Francetovem obrazu je vptrepotalo. Pa se je le še premagoval: »Kako na poti?... In kaj mene Tine ne bo spremenil v Gašperja?«

Francetove besede so igralcem zaprle sapo.

Tako torej misli? In kaj bo s študentom od Ribnice? Čemu so ga privedli, skoraj privlekli domači študentje? Čemu se je učil včeraj in predvčerajšnjim Gašperjeve vloge, da je potil krvavi pot, kakor je zatrljeval? Metka je kar trepetala v razburjenosti. Razen Tineta je v sredo France najbolj razžalil njo. Kdaj le mu je obljubila, da ga vzame? Kaj si je domisljuje France! In s kako pravico jo nadzira?

»Imenitno,« se je zasmejal Ribničan, ko je spoznal, kako in kaj. »Tako niso še nikdar nikjer igrali »Divjega lovca«, ko ga zaigramo danes mi. Kar dva Gašperja nastopita! Ali na obrazu se mu je poznalo, da mu ne bo prav, če ga France odrine.«

»Izkoristi rajši še te minute, da se ti ne bo zatikalo,« ga je opomnil Tine.

France je hripavo stisnil skozi zobe: »Tine!« Ali Tine ga ni pogledal.

In France je vročino iskal s pogledi po oderu človeka, ki bi se ga usmilil. Pogled mu je obstal na Metki: Ali ne vidiš, zakaj sem se ponižal, ponižal, kakor še nikdar? Metka, Metka!

O, France, France, sin najbolj trdnega kmeta v vasi! Tisto v sredo je bilo tako grdo, grdo — Metko je tako razjezilo, da ni mislila na odpuščanje, ali v tistem hipu se ji je France zasmilil. Tako ponižanje za ponosnega Franceta ni mala pokora za tisto naglico in nepremišljenost v sredo. Pa kaj je mogla storiti zanj Metka?

Tine se ni zmenil za Franceta. Pogledj drugih so mu govorili, kako mu privoščijo i ponižanje, i da ne igra, i da ga Tine tako prezira. — Metki pa ga je kljub jezi bilo žal. In ko se je ves zelen v obraz in s stisnjenimi pestmi zgubil z odra, ji je bilo hudo. Ne zato, ker se je France povsod obnašal tako, kakor da je vse domenjeno, kako in kdaj se vzameta; zato je bilo Metki hudo, ker je slutila, kaj je prignalo Franceta na oder.

SARTORIA MILITARE || KROJAČNICA ZA VOJAŠKE OBLEKE
CONFEZIONI ACCURATE MAGAZZINI „LA DIVISA FASCISTA“ — VENEZIA — S. LUCA 4584 A

MALI OGLASI

V malih oglaših velja vsaka beseda 1 din; ženitovanjski oglasi 2 din. Debelo tiskane neslovne besede se računajo dvojno. Najmanjši znesek za mali oglas 15 din. — Mali oglasi se plačujejo takoj pri naročilu. — Pri oglaših reklamnega značaja se računa enokolonska, 3 mm visoka petlinasta vrstica po 3 din. — Za pismene odgovore glede malih oglasov urba priložiti znamko.

Službe

Jstejo:

Gospodinjstva učiteljica

vajena otrok, išče službo vzgojiteljice. — Naslov v upravi Slov. št. 9122.

Posestva

»REALITETA«

posestna posredovalnica v Ljubljani je samo v PRESERNOVI UL. 54, nasproti glavne pošte. Telefon 44-20.

Prodajam — kupujem

hiše, vile, parcele, posestva, njive in travnike v mestu in na deželi. Zajem Andrej, realitetna pisarna, Ljubljana, Tavcarjeva ulica 10.

Kurivo

2951

DRVA
PREMOG
IV. SCHUMI
DOLENJSKA
CESTA

Kupujte pri naših inserentih!

Službe

Dobe:

Dva pridna hlapca rabim. Grad Franc. Zg. Kašelj štev. 19, p. Polje pri Ljubljani.

Fotograf. pomočnika

ali podmočnico, samo dobrega retušerja, sprejme takoj foto »Justis«, Tyrševa cesta 6.

Tesarji!

Več dobrih tesarjev dobi takoj zaposlitev v Ljubljani. Vprašati pri gradbenem podjetju g. Tönnies nasl., dr. z o. z. v Ljubljani, Tyrševa cesta 25.

Prodajo

Čevljarški stroj

levoručni, napredaj. — B. Dolenc, Barvarska steza št. 6, Ljubljana.

Poizvedbe

za živali

Kobilu pramo

srednje velikosti in težine, s števil. 98, na desni strani za pleško med prvima rebroma šop bele dlake. Za naslov se izve v Presernovi ulici 11-III (pri hišniku) proti nagradi.

Kupimo

Vsakovrstno zlato

briljante in srebro kupuje po najvišjih cenah A. Božič, Ljubljana, Franciškanska ulica 8

Vsakovrstno

zlato kupuje

po najvišjih cenah CERNE, juvelir, Ljubljana, Wolfova ulica št. 2

Oglašujte v edino uspešnem dnevniku »Slovenec«!

Neizmerno užaloščen sporočamo vsem sorodnikom, znanecem in poslovnim prijateljem tužno vest, da nas je za vedno zapustil naš dober oče, stari oče, itd., gospod

Ivan Umek

mizarski mojster in posestnik

Njegovo trudapolno življenje je po dolgi in mučni boleznij ugasnilo na Gospodov dan, 22. t. m. ob 11.30, previden s tolažili sv. vere. Na zadnjo pot ga spremimo v torek, 24. t. m. ob 6 pop. iz hiše žalosti Postojnska 74, na Viško pokopališče Ljubljana, 23. junija 1941.

Globoko žalujoci: Ivana, žena; Ivan, sin; Marija por. Snol, Zinka por. Benedetič, hčeri, ter ostalo sorodstvo

ČETRTI GOST

Roman.

Prvo poglavje.

Dežnik.

Doktor John Sanders je ob eni po polnoči zaklenil vrata svojega laboratorija. Bil je jako utrujen in oči so ga skelele, ker je bil tako dolgo gledal skozi drobnogled. Zato je sklenil, da bo šel peš do svojega doma in se bo tako spotoma naučil nekoliko svežega zraka.

Zavod za sodno zdravstvo je bil v Bloombury Streetu. Ko je Sanders šel po Great Russel Streetu, je začelo deževati. Neskončno dolga cesta je bila popolnoma tiha. V motni razsvetljavi obcestnih svetilk so bila enolična pročelja hiš in bolj žalostna in mrka.

Samo na enem kraju te temne enoličnosti je bilo malo drugače. Na poslednjem delu neke hiše sta bili razsvetljeni dve okni. Videti sta bili ko dvojce budnih oči, ki gledajo na zaprto cesto. Sanders se je nehote ozrl v to hišo, ki je bila videti še iz 18. stoletja in so bile zdaj po vsej priliki v njej same pisarne.

Tedajci pa je mahoma zapazil, da stoji nekdo ob plinovki, skoraj tik pri vhodu v hišo.

»Oprostite, lepo prosim,« je zaslišal glas neke gospodične.

Sanders se je naglo ozrl v to samotno postavo. Mlada gospodična je bila oblečena v kratko, rjavkasto jopo, a pokrivala ni imela. Njeni lasje so bili svetli in valoviti, oči so bile temne, a nos lepo oblikovan.

»Vi ste doktor Sanders, kaj ne?« ga je gospodična vprašala.

»Tako je.«

»In ste tudi nekoliko v zvezi s policijo?«

Te tiho izgovorjene besede so Sandersa bolj osupnile kot vse drugo.

»S policijo? Že; toda ne dosti.«

»O, prosim vas, nikar mi ne zamerite,« je povzela spet ona. »Dobro vem, da ste v zvezi s policijo. Slišala sem, kako ste v nekem procesu govorili na sodišču kot strokovnjak.«

»To pa že; včasih imam opravka za državno pravdnitvo. Kaj pa se je zgodilo? Ali vam morem kako pomagati?«

Ona se mu je bila povsem približala. Na njenih lasih in na jopici so se blestele deževne kapljice. Šele zdaj je Sanders videl, kako je to dekle ljubko.

»Povedati vam moram,« je dejala, »da je moj oče nocoj, preden je odšel zdoma, napisal svojo oporoko. In prav zato se tako bojim zanj.«

Sanders jo je osuplo pogledal.

»Nemara se vam dozdevam jako zmešana,« je povzela ona, »vendar niso to moje izmišljotine. Pa saj vam bom vse po vrsti povedala. Ali bi bili tako dobri in bi mi storili uslugo? Kajne, da boste? Imenujem se Murcia Blystone. Mogoče poznate mojega očeta, Dennisa Blystonea? Ali vidite tisti dve razsvetljeni okni tamle zgoraj? Ali bi šli z menoj tjakaj? Samo za hip? Lepo prosim!«

»Seveda, zakaj pa ne, če je potrebno. Vendar — zakaj pa vse to?«

»Zato, ker me je strah, da bi šla sama tja.« John Sanders, ki se je tako vneto povzdignil z vprašanji sodne medicine, da skoraj ni poznal drugih življenjskih prilik, se je zamislil. Ta primer je že v sebi začel tako natančno razmotrivati, ko da je to naloga, ki jo mora izvršiti za sodnijo.

»Predvsem je res nepotrebno, da stojite razglavi tu na dežju,« je dejal in ji namignil, naj vstopi v hišo.

»Vidite, s policajem se res ne bi bila smela spuščati v razgovor,« je dejala Murcia, kot bi se hotela opravičiti zaradi svojega čudnega vedenja. »Pa ker vas nekoliko poznam...«

Pri vhodu v hišo so bila najprej steklena vrata, za njimi pa so se vzpenjale stopnice. Na levi steni je bila pribita tablica z imeni stanovalcev. Sanders je prižgal vžgalico in je pogledal na tablico. V pritličju, je bral, je bila knjigovoznica Macon in Wilkins. V prvem nadstropju Charlsona Dalingcea sinovi, trdka za nakupovanje in prodajo nepremičnin. V drugem nadstropju je bila »Anglo-egiptovska družba za uvoz«. V podstrešju pa je bival Feliks Hey.

»To je on,« je zašepetala Murcia, »vpravo to je — Feliks Hey — da. To ni pisarna, ampak je zasebno stanovanje. Prosim, pomagajte mi! Pojdite z menoj navzgor!«

Steklena vrata niso bila zaklenjena. Sanders je prižgal drugo vžgalico.

»Po razsvetljenih oknih sodeč, je gospod Hey še pokonci,« je povzel on. »Zato bi rad vedel, gospodična Blystone, kaj naj rečem, ko mi bo on odprl vrata?«

»Če nama jih bo kdo odprl, tedaj vas prosim, da recite, da ste moj znanec in da ste me spremlili, ker je pozno. Vse drugo bom govorila sama. A če nama ne bo odprl...«

»No...?«

»Ne vem,« pravi ona, a Sandersu se je dozdevalo, ko da bo zaihela.

Sandersu je bilo kaj čudno pri sre. Naravna pamet mu je dejala: »Le kaj, za vraga, me vse tole briga?« A prav tako mu je dejal drugi glas: »Pa ti je le všeč, ko si v družbi tega zalega dekleta!«

Z roko je potipal po zidu, da bi našel stikalo za elektriko, vendar ga ni našel in je zato prižgal še tretjo vžgalico. V tem nadstropju je bil duh po pisarnah in po stari hiši iz 18. stoletja. Tipaje po zidu, je stopal kvišku po stopnicah, ki so bile pokrite z lino-lejem; pri vsakem koraku so stopnice zaskripale. V drugem nadstropju se je Sanders z roko zadel ob neki trdi predmet. Ob luči nove vžgalice je spoznal, da je to dežnik. Videti

je bilo, da ga je njegov lastnik prislonil k zidu in ga nato pozabil. Zdal se je ta dežnik hrupno strkljal po stopnicah, se zadel ob ograjo in se še nekoliko stopnic trkljal dalje in je slednjič ondi obtičal. Sanders je z vžgalico posvetil, da bi bolje videl, kakšen da je dežnik. Ročaj je bil kovinski, a blago svilen. Sanders je stopil po stopnicah do dežnika in ga je ogledoval. V roki mu je ostalo ostro, približno pol metra dolgo bodalo. Sanders je osuplo pogledal to čudno zvezo dežnika z bodalom. Večkrat je že slišal o čudnih zvezah, a da bi bila skupaj dežnik in meč — tega še ni videl! Na prvi mah je spoznal, da so na konici sledovi krvi. Brž je spustil vžgalico na tla, ker si je že skoraj opeknel prste. Ni vedel, ali je vse to Murcia videla, ali ni.

»Kaj pa je?« je zaslišal njen glas.

Sanders je hotel spet prižgati novo vžgalico, a tedaj je nekdo v drugem nadstropju prižgal elektriko. Pogledal je nizdol in je videl, kako se je dekle preplašeno držalo ograje.

»Vse je v redu,« je dejal Sanders. »Pojdite dalje!«

Tisti človek, ki je prižgal elektriko, je stal pri vratih, kjer je bil napis: »Anglo-egiptovska uvozna družba. Ravnatelj B. G. Suman.« Ta možki ni bil več mlad in je bil pravi pravcati uradnik. Kazalo je, da si je bil pravkar umil roke in obraz. Čelo se mu je svetilo, ko da bi bilo nalašč uglajeno. Redki, sivi lasje, ki so mu ko venec obkrožali čelo, so bili razmršeni, a v roki je še držal brisalko.

»Zazdelo se mi je, ko da bi bilo nekaj padlo. Ali je kdo padel?« je vprašal.

»Samo dežnik,« je odvrnil Sanders in pokazal na dežnik v roki. »Ali je vaš? Pravkar sva ga našla na stopnišču.«

Dežnik je bil videti, ko da ga ni še nihče rabil. Možki na pragu ga je pogledal s kislim obrazom in z razočaranjem.